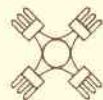

BIZONÍ VÍTR

KE KRÁSE CESTOU TĚLA • K PRAVDĚ CESTOU MYSLI • K SÍLE CESTOU DUCHA • K LÁSCE CESTOU SLUŽBY

THE BUFFALO WIND • VYDÁVÁ LIGA LESNÍ MOUDROSTI • THE WOODCRAFT LEAGUE

3'03

COPAK HEZKÉHO NAJDETE V TOMTO ČÍSLE?

Z našich kmenů	str. 3
Nosí šerpu poct	str. 8
Zážitky z cest	str. 9
Volání dále	str. 10
Jachting	str. 12
Každý tam jednou nemusí ...	str. 14
Stránky přírody	str. 16
Haukola	str. 18
Hry a hříčky	str. 21
Výroba loutek	str. 22
Sněm Midewiwinu	str. 24
Stránka pro děti	str. 26

Chcete strávit slunné dny na jachtě? (str. 12-13)

O stromech trochu jinak

Asi se shodneme, že svátky, narozeniny a Vánoce jsou vhodnou příležitostí dostat nebo darovat knihu. Pod posledním stromečkem minulého století se u nás sešlo knížek několik – od Pratchetty Zeměplochy po vegetariánskou kuchařku. Mě však oslovily tři námětem velmi podobné knihy. Tady je citát z úvodu jedné z nich.

„Nezdobí je zlato ani drahokamy. Přesto jsou jejich koruny rovny královským, a dokonce hlavy korunované se před nimi sklonily s obdivem... Jsou domovem zvířat a ptáků, zpevňují břehy a staví se do cesty prudkému víchru i za cenu toho, že samy padnou. Poskytují ochranu i stín, dovedou svou krásou potěšit a vůní osvěžit, bez nich by krajina byla beznadějně pustá...“

Tak Marie Hrušková krásně charakterizuje stromy ve své knížce *Stromy pamatují*, kterou nádhernými perokresbami doplnil Jaroslav Turek. Dočtete se tu o třiceti památných stromech země koruny české. Jsou tu pověsti o dubech, lípách, borovicích, tisu, buku, javoru. Trochu jinak vypráví o našich letitých památných stromech ve své druhé knížce *Památné stromy*. V obou knížkách najdete nejen mnoho z naší historie, ale jsou to i dobré náměty na nedělní výlety.

Třetí knížka se dívá na stromy z úplně jiného pohledu. Víte třeba, že Keltové byli velkými znalci přírody a oplývali obrovskou úctou ke stromům? Je to dodnes znát v mnoha pověstech i pohádkách, které vycházejí ze starých keltských mýtů. Popisuje se v nich sepětí lidí a jejich osudů se stromy. Není proto divu, že Keltové měli i svůj stromokruh, období našeho zvěrokruhu, kdy lidem, narozeným v určitém období, byly přisuzovány určité charakteristické vlastnosti a povaha. Nebudu tu vypisovat všechna období roku a jejich stromy (to si můžete přečíst sami v knížce Vladimíra Šišky *Keltské horoskopy – Stromy říkají více než hvězdy*), zmíním jen jeden.

Lidé borovice. Ti jsou narozeni 25. 8., 3. 9. a 21. 2. – 2. 3. Borovice charakterizuje lidí odvážné a optimistické. Bývají nesmírně houževnatí v naplňování svých životních cílů. Ve sporech jsou neústupní a za svým dokážou jít neobyčejně tvrdě. Jednají rychle a přesně, ale povahově jsou spíše introverti. Bývají dobrými přáteli.

Já, když teď budu chodit po lese a budu pozorovat jednotlivé stromy nebo budu hledat naše památné velikány, budu si vždy představovat vlastnosti těch, kdo se narodili pod jejich ochranou...

Iva Vilhumová – Hota

BIZONÍ VÍTR, časopis vydávaný Ligou lesní moudrosti. ISSN 1210-5252. Šéfredaktor Josef Porsch – Ablákela, ablakela@woodcraft.cz. Na vydání tohoto čísla se dále podíleli: Jana Kluibarová – Čeyanala, Jakub Vávra – Čanešiča, Aleš Sedláček – Tokaheya, Radka Skoupilová – Waštewin, Zuzka Kramperová, Vladimír Veselý – Hája, Martin Bureš – Komár, Pavel Spálený – Yučikala, Honza Křístek – Apač, Pavel Vávra – Tuky, Lenka Mašková – Mýval. Autoři jsou vždy uvedeni kurzívou pod svým článkem. Grafická spolupráce: Vladimír Veselý – Hája. O korektury se stará: Katka Benešová – Wičanhpi.

Adresa redakce: Liga lesní moudrosti – Bizoní Vítr, Senovážné nám. 24, 116 47 Praha 1, email: bizoni_vitr@woodcraft.cz.

Přetiskování obsahu povoleno pouze s písemným souhlasem redakce nebo autora a s udáním pramene. Příspěvky redakce vrací jen na vyžádání autora. Ročník 13. Číslo 3. Náklad 600 ks. Cena pro členy LLM v příspěvcích, v obchodech 27,50 Kč, pro předplatitele 20 Kč.

Titulní strana: Itawa čte čínské básně v indiánské čajovně na letním ligovém táboře.

Prázdniny kmene Motolů

Velká šedá nemocnice, oprýskané balkony, otevřená okna, vedro, parkoviště, heliport a mezi tím vším kousek přírody: tráva, kameny, dřevo, ohniště, 3 velké smrky a 3 týpi. A hodně lidí: indián, ředitel nemocnice, manažer partnerské firmy, stará babička z LDN s členkou na hlavě, mongolská maminka s chlapcem, starší kluci z ORL, sestřička, mladí dobrovolníci, fotograf, novinář, šaman mexic-

kých indiánů. Ti všichni prošli naším táborem.

Pořádáme totiž už 5. rok indiánské prázdniny ve FN v Praze Motole. Pro děti i dospělé, prostě pro ty, kteří si také chtějí užít sluníčka, her, napětí i romantiky, něco se naučit, pobavit se a zapomenout na chvíli na své trápení, cítit se zase normálně. A všichni si odnášejí s sebou domů pocit, že nemocnice nemusí být jen místem utrpení. Snad se jim pak v té velké bílé posteli bude v noci zdát jiný sen, který jim dá sílu do dalšího boje...

Kdo dává, zároveň i dostává. Chtěla bych se s vámi podělit o své dojmy a postřehy, o své pocity – co kdo dal a co dostal...

Vjíždím do areálu nemocnice, staví mě vrátný v uniformě a já mu říkám indiánské heslo. Závora se zvedá – vrátný se už nedívá, před měsícem tu hlídal indiánský totem.

Dvě babičky přivezly na vozíku svá vnoučata – Karolínku a Mirka. Jsou tu už skoro 9 měsíců. Z bojácné, vyděšené Karolínky se během měsíce našich prázdnin stává veselejší holčička, která se pustí babičky a sveze se sama na huculském koni. Mirek po pár dnech do tábora už nemůže, musí být v posteli, není mu dobře, ale chce, aby indiáni přišli za ním, chce si splnit poslední kamínek do indiánského zápisníku.

Přijely Paběrky Marko Čermáka a naplnily tichý podvečer svými krásnými melodiemi, zvonivé banjo vytáhlo i pár lidí do oken a uvnitř poslouchají i ti, kdo už nemohli ven.

Rozdělat oheň bez sirek a zapalovače? Nikdo nevěřil! Ale oheň už hoří a děti si opékají indiánské chlebové hady. Zítřka přijede ze Dvora Králové hroznýš – jen aby si to děti pak nespletly. Odcházejí zpět na oddělení ušmudlané a dnes vůně kouře přehluší nemocniční desinfekci.

Prší, tak jsme se přemístili do týpi k ohni. Je tu útulno. Kapky bubnují, dřevo praská, ta známá vůně – mám pocit, že jsem na opravdovém táboře...

Je tu Karel Zich a udivuje mě, jak bezprostředně a spontánně se k dětem chová, jak s nimi mluví. Je zataženo a ve chvíli, kdy dohraje, rozloučí se a sbalí kytaru, se dá do deště.

Děti si plní indiánské úkoly – Tři kamínky – a letos jich máme opravdu hodně. A jaké krásné! Děti si samy vybírají, který se jim nejvíce líbí. Splnily úkol a odnášejí kamínek jako důkaz, který bude ležet na nemocničním stole.

Jezdíme na koni. Přichází děvče, které tu leží po pádu a pokopání koněm. Září jí oči, pomáháme jí do sedla a ona se nebojí, zase sedí na koni a zase se prý k němu po vyléčení vrátí!

Děti si vybírají indiánská jména, něco pro ně musí znamenat – Sluníčko, Modrý korálek, Bílý kůň, Úsměv, Apač... A já si najednou vzpomenu na dívku Rudou růži, která tady byla dlouho, pro kterou indiáni byli vzorem odvahy a síly, nadšené se o všechno zajímala, ale která tu už s námi nikdy nebude.

Chtěla bych poděkovat všem z LLM, kteří nám pomohli – jmenovitě alespoň kmen Walden a Drum Bun, Tokaheya, Wičanhpi a Čiksika a Klára z Waldenu, která nám pomáhá celý rok.

Zdravý člověk má tisíce přání, nemocný jen jedno.

Susquehanna – Ilona Hulínová

A co vy na to?

Vzpomínám si, jak jsme v roce 1935 umluvili oblíbeného středoškolského pana profesora chemie a fyziky, aby nám – woodcrafterům – i veřejnosti přednesl v zasedací místnosti Městského úřadu ve Zvoleně přednášku o možnostech výroby zlata a jiných prvků či sloučeniny současnými či výhledovými technologiemi. Přednáška, poplatná tehdejšímu poznání a znalostem přilákala téměř celý kmen a mnoho lidí z města. Jindy jsme se domluvili s Junáky, takže nám dovolili navštěvovat kurz pořádaný pro získání odbornky o aviatice. Z našeho kmene tam pravidelně docházelo devět členů a poznámky mám dodnes ve starém woodcrafterském zápisníku. (Včetně indiánských písniček získaných přímo od paní J. Setonové při návštěvě v roce 1936 v Praze.)

Jiným velkým zážitkem pro nás byla přednáška dcery dirigenta Talicha, paní V. Talichové, o orchestrálním a zpěváckém podání některých světových oper (Rigoletto, Lazebník Sevilský ad.) různými orchestry a zpěváky v různých zemích. Bylo to vše zachyceno na gramofonových deskách a člověku až sluch přecházel, když – i u netrénovaných – jsme slyšeli ty rozdíly.

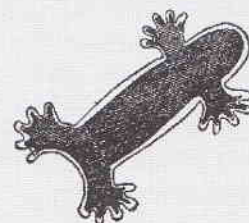
A mnoho jiných návštěv a informací obohatilo nejen naše poznání, ale i praxi díky návštěvám u známých lidí (Zdeněk Burian, Martin Frič, Přemysl Pitter ad.) Co tím chci říci? Je jasné, že například žáci či učňové, absolventi různých škol či profesí, profesionálové z nejrozmanitějších vědních oborů a profesí nás mohou přijatelnou formou seznámit s velmi zajímavými věcmi. Když si představíte, že zhruba každých pět (někdy tři, někdy osm) let se zdvojnásobí rozsah informací, publikovaných ve vědeckých a odborných časopisech, asi sami cítíte, že je o čem a o kom povídat.

Co bych tedy chtěl poradit z toho, co se nám dávno i nyní osvědčilo? Podle úrovně a znalostí posluchačů domluvte téma a náročnost s přednášejícím. Určete rozsah a dobu, která by neměla být pod šedesát až devadesát minut. Zajistěte, je-li třeba, promítačku, šňůry, plátno. Přednášejícího nepřerušujte dotazy, ale poproste o vyložení cizích či vědeckých výrazů. Je-li to nutné, dodejte papíry, tužky, křídly či tabuli.

Protože se chcete dozvědět, poslouchajte a nepřesvědčujte přednášejícího, že se mýlí. Je-li to nutné, požádejte ho, aby mluvil hlasitěji či pomaleji. Předem se domluvte, bude-li potřebovat pomoc, přijít naproti, doprovodit domů nebo k dopravnímu prostředku. I když shodou okolností máme ve kmene řadu světových odborníků v různých oborech, rádi jsme si poslechli a případně se dotázali na některé podrobnosti zástupců mormonů, svědků Jehovových, činovníků Junáka, profesora Koháka, členů Arniky apod. Přednášejícímu nabídněte, nechce-li s vámi po přednášce zůstat na další kmenový program. Ve většině případů zůstávají. Přednášku zařaďte za kmenové rituály. Ligové a kmenové informace a další program dejte za ní.

Zkuste to! Byli byste překvapeni, co překvapujících informací vám mohou dát ochotní rodiče vašich členů či odborníci z okolí. Třeba „obyčejný“ hajný ze Suchdola na Lužnici nebo „obyčejný“ porýbný na rybníku Spoláku u Třeboně. Ať se vám daří!

*Milouš Stárek – Mahykan
kmen Wahpeton od roku 1936*

Zprávy z ÚROP

V rámci již třináctého výročního sněmu LLM se sešla ÚROP. Její složení se po letošních volbách ustálilo na deseti lidech. Náčelníkem byl zvolen Petr Novotný – Perry, strážcem kopí Bedřich Homola – Bobr a další členové jsou Jaroslav Suský – Starý vlk, Jiří Macek – Čiksika, Radka Skoupilová – Waštewin, Petr Vilhelm – Willy, Vladimír Levinský – Wikky, Vlastimil Kubát – Kangitanka, Vašek Vávra a Pavel Spálený – Yučikala.

Na programu zasedání ÚROP bylo jednání s žadateli o orlí pera, schválení návrhů na udělení titulu lesní moudrosti a setkání se zástupci jednotlivých kmenových ROP.

Byly zde projednány nejasnosti kolem nově zpracovaných orlích per. Platnost druhého upraveného vydání KNIHY ORLÍCH PER byla stanovena od 12. 4. 2003. ÚROP všem členům LLM doporučuje, aby do budoucna co nejdříve začali pracovat s tímto novým vydáním. Samozřejmě, že případná rozpracovaná, či splněná a ještě neudělená orlí pera mohou být bez problémů udělována podle požadavků prvního vydání. Číselné kódy jednotlivých orlích per by byly zachovány a původní podmínky v mnoha případech OP zjednodušeny. Určitá zásadnější změna proběhla pouze v části druhého světla – HLEDÁNÍ PRAVDY (orlí pera 2E4 až 14). Zde došlo k vzájemné výměně podmínek Činu a Velkého činu. V tomto případě, má-li někdo splněn a udělen Čin a chce získat Velký čin nebo obráceně, zůstává mu udělen ten čin, který již získal a musí splnit podmínky té druhé jím, zatím ještě nesplněné části onoho OP.

Na závěr byly probírány možnosti další vzájemné spolupráce a byla nabídnuta poradna ÚROPu, kterou na našich webových stránkách zajišťuje Čiksika. Také bylo domluveno podzimní víkendové setkání a to nejen všech zástupců kmenových ROP, ale uvažuje se též i o společné účasti všech kmenových ohnivců.

Kromě výše uvedené pracovní činnosti měla ÚROP příjmemnější povinnosti, a to během následujícího večerního sněmu, kdy došlo i na udělení titulů lesní moudrosti. Slova se tradičně ujal Strážce kopí – Bobr. Jako první byla pasována na „Sagamora“ sestra Culík z kmene Tate Osmaka a zároveň tím byla i přijata do Velké lože. Na shodný titul byl pasován i bratr Tom – náčelník kmene Wabash. Následující o hodně vyšší, titul „Orlí sachem“ byl udělen Waštewin. S příjemnými překvapeními však ještě není konec. Na našich sněmech se příliš často nestává, že by ligové pasovací kopí během sněmu opouštělo ruku jeho Strážce. Takovou výjimečnou situaci je, když je v LLM potřeba udělit nový vysoký titul, který doposud nikdo z nás nezískal. A právě proto musel na chvíli převzít pasovací kopí současný náčelník LLM – Tokaheya. Ve světle plamenů sněmovního ohně Starý vlk požádal o udělení titulu „Orlí sachem ipawa“ pro Bedřicha Homolu – Bobra z kmene Wallova. Tomuto jednomu z nejstarších členů LLM, se již podařilo získat celkem 329 orlích per (192 činů a 137 velkých činů). Nadšené a sborové „wašte“, které po udělení zaznělo, muselo být slyšet až v nedalekém Skleném. Díky Bobrovu úsilí tu máme další důkaz, že naše pomyslné stoupání na horu není jen prázdná idea, ale realizovatelná celoživotní cesta. Bobře, ještě jednou upřímně „wašte“ a ÚROPu nezbyvá než si přát, aby takových woodrafterů mezi námi jen přibývalo.

O tom, jak na tom s plněním orlích per v současné době jsme, se můžete celkem dost přesně informovat v databázi OP. Pokud mezi údaji nenaleznete někoho, o kom víte, že by tam měl být zmíněn, vezte, že tomu tak není z prostého důvodu, dotyčný se zatím do databáze nenahlásil, a to je škoda.

Za ÚROP Petr Novotný – Perry

Dálniční známka

Takto, milý čtenáři, vypadá dálniční známka, kterou uveřejnil E.T. poprvé v roce 1902 v časopise: „Gentlemen's road journal“. V současné době ji můžete spatřit například na nové šerpě našeho náčelníka. Právě na ligovém sněmu ho přistihla táborová policie (chlupatý), jak si to peláší se svojí novou „čtyřproudovkou“ aniž by byl řádně označen. Abychom se vyhnuli dalšímu nepříjemnému incidentu, připomeňme si, že každý bojovník (bojovnice), kterému

nestačí na stezce lesní moudrosti klasická „okreska“ se dvěma jízdními pruhy a rozhodne se při stoupání na horu využít komunikaci o více jízdnicích pruzích, musí dle vyhlášky 4/94 vybavit svou šerpu touto dálniční známkou. Komu to připadá jako buzerace, necht' vzpomene dalšího geniálního nápadu našeho E.T., který již v počátcích hnutí woodcraftu stanovil jasné pravidlo, že kolem sněmovního ohně se pohybuje zásadně vlevo (byl původem ze Skotska, jinak by se samozřejmě jezdilo vpravo jako jinde ve světě). Tímto jasným pravidlem se E.T. elegantně vyhnul hrozcím dopravním komplikacím, které jsou nám tak známé od kolegů z jiných tábornických hnutí.

Petr Harant – Gu

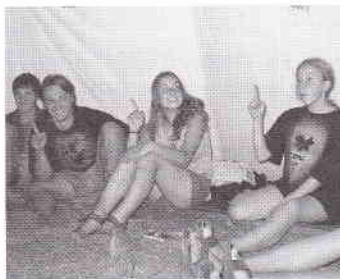
Čotokva 2003 – kurz náčelníků rodů ML

V květnu 2003 byla na valné hromadě představena nová koncepce Čotokvy. První akcí, která proběhla podle této koncepce, se stal kurz náčelníků rodů Malé lože. Poslední srpnový týden se sjelo na tábořiště kmene Huascarán na Zábřežsku 21 účastníků, kteří pod vedením Čiksiky, Wičanhipi, Trnky a dalších lektorů prožili týden napěchovaný přednáškami, praxí, hrami a putováním. Z účastníků si nejlépe vedla Škubánek ze Sacagawey, která si odvezla diplom s hodnocením „absolvovala výborně“, ale i ostatní absolventi získali znalosti a dovednosti, které jim pomohou k tomu, aby se z nich stali výborní náčelníci rodů.

Účastnili se členové kmenů Huascarán, Jestřábi, Osmaka Opo, Sacagawea, Strážci údolí, Ťapáč, Walden a Wannawega. Jen je škoda, že většina náčelníků ostatních kmenů na nabídku akce ani neodpověděla.

A jaké akce nové koncepce Čotokvy pro Velkou loži budou následovat? Nechme se překvapit...

Čiksika – Jiří Macek

Vzpomínky na Čotokvu

Právě jsem zalezla do svého pelíšku. Ležím, koukám se do stropu a přemýšlím. Před chvílí jsem vypnula počítač. Do rukou se mi dostalo CD s fotkami z Čotokvy, a tak jsem neodolala a musela jsem si je hned prohlédnout. Vybavují si všechny okamžiky, všechny kousky jednoho dlouhého pásu vzpomínek.

Jako by to bylo včera, co jsem s holkami přijela na nádraží v České Třebové a bála se, jaké to vlastně bude. Před budovou už čekal nedočekavý houf lidíček. Čiksika, Wičanhipi a Trnka nás rozdělili do rodů, po kterých jsme se vydali na úvodní putování a po zbytek pobytu bydleli v týpi.

Přesně si pamatuji, jak jsme s Blankou stály uprostřed náměstí a snažily se ze sebe vyloudit několik tónů písní, abychom úspěšně splnily jeden z mnoha úžasných putovacích úkolů.

Tatrovka, maňásek, jojo... Když bylo volno a nudili jsme se, zasedli jsme uprostřed tábořiště do kroužku a hráli „Hračky“. Kdybych to nezažila na vlastní kůži, asi bych nevěřila, kolik srandy se při takové blbince dá zažít.

Samozřejmě nechyběly přednášky. Táboření, motivace, zdravotvěda ...

Nemůžu a ani nechci zapomenout na tu spoustu holek a kluků, které jsem během jednoho týdne stráveného v okolí Zábřeha poznala.

Nakloním se, abych se podívala, kolik je hodin ... 22:58. Zítra vstávám do školy. Zavřu proto oči a během chvílinky usínám...

Jitka Danišková – Vrtulka

Soutěž o nejlepší výrobky členů LLM

Během letošního výročního sněmu LLM proběhl již osmý ročník této soutěže. Účastníci jsou rozděleni do kategorií podle věku (Malá a Velká lóže) a každý se může přihlásit do obou tematických soutěží (woodcrafterský a indiánský výrobek). Také tentokrát byly nejsilněji obsazeny obě soutěže v kate-

gorii Velké lóže. V posledních letech se kromě tradičně velmi krásných a kvalitních indiánských výrobků objevují i čím dál tím zajímavější woodcrafterské výrobky. Jsou to například patchworkové pokrývky, kožená pouzdra, obaly či dokonce i kabelky s vymačkávanými vzory, různé výrobky ze dřeva a další. Pro letošek vyslali svoje zástupce tyto kmeny: Bobři, Drum Bum, Čan Háka, Jilm, Osmaka Opo, Sacagawea, Severní Hvězda, Tate Osmaka, Ťapáč, Větrné týpí, Walden, Wallowa, Wanawega a též několik stráží.

Pravidelní a manuálně velmi zruční účastníci, jako jsou Waštevín nebo Wasupí porotě její rozhodování nikdy neusnadní. Rádi bychom více oceňovali i snahu ostatních přihlášených, ale kdo umí – ten umí. Nakonec jsme se přece jen dobrali k následujícím výsledkům.

Woodcrafterský výrobek – Velká lóže
Celkem osmnáct přihlášených.

1. Lidová malovaná truhla – Wasupí (Walden)
2. Proutěný košík – Sokol (Jilm)
3. Fotoalbum dřevin – Vašek (Větrné týpí)

Indiánský výrobek – Velká lóže
Celkem sedm přihlášených.

1. Ženský taneční závěs z urzoních ostnů – Waštevín (stráž)
2. Korálkové pouzdro na nůž – Hanka (Severní hvězda)
3. Vyšíváná válečná košile – Kid'ák (Tate Osmaka)

Indiánský výrobek – Malá lóže
Celkem tři přihlášení.

1. Korálkovaný vak na tabák – Zuzana (Čan Háka)
2. Chřestidlo z nevydělané kůže – Nika (Tate Osmaka)
3. Korálkovaný váček na drobnosti – Jan (Čan Háka)

Woodcrafterský výrobek – Malá lóže
Jen dva přihlášení.

1. Drhaná taštička – Culík (Tate Osmaka)
2. Keramická miska – Anička (Wallowa)

Petr Vilhelm – Willy

Bláznivé táboření kmene Tate Osmaka

Pod Sluneční skálou

To je naše nejčastější tábořiště – na řece Doubravě, 5 km severně od Chotěboře. Nad řekou se zvedá naše "poradní skála". Letos jsme na ní vedli kmenovou radu už před 12. sněmem. V Doubravě jsou raci a pstruzi, je to mělká řeka plná kamenů i hlubších tůňek. Naštěstí se v ní dalo i v letošním parném létě koupat. Od řeky na louku k nám do týpí je to asi sto metrů, a tak šumění vody večer všechny uspávalo a ve dne dodávalo radost z této blízkosti, která slibovala mnohá potěšení a hry. Nebylo dne, kdy bychom této nabídky nevyužili. V údolí u řeky se ve svých týpí člověk cítí jako doma, zvláště když mu slouží vzdušná novostavba – celtová kuchyň s jídelnou, kde se úžasně vaří i jí. To se pak nikomu ani moc nechce ven do kraje. Ale jaký je to pak nádherný pohled, když vyjedete s nákupní kárkou po 3-4 dnech nahoru nad les, když se krajina do široka otevírá a vy pak cestou mezi lány kukuřice a ječmene táhnete 75 l vody a zase se těšíte do svého údolí...

Výňatek z táborového života kmene Ťapáč
sepsala Viktorka – Ivana Dalíková

Jako každoročně i letos se nám tábořiště Větrník na přelomu července a srpna stalo místem přechodného pobytu a týpí se nám stalo domovem.

S každým našim letním táborem je spjata spousta her, práce či společného blbnutí. Prostě vše co jistě prožívá každý jiný na svém táboře, a proto se na něj všichni moc těšíme. I když letos bylo vše trochu jinak než obvykle. Napadla nás myšlenka, která tak trochu vybočuje z ortodoxního táboření v týpí, ale zato by se při něm mohla užít spousta legrace. Vymysleli jsme si názvy dnů, které svým námětem budou tyto dny provázet. Takže jsme zažili například ptačí, vodní, provazový, pracovní, sportovní, lovecký, televizní den či den naruby.

Vždy po vítání dne se náčelníci snažili svojí divadelní kreativitou předvádět, o jaký den vlastně půjde, a ostatní museli hádat. Například předvečer Vodního dne se náčelníci dohodli, že při vodním dnu budeme předvádět vodu a pak všechny, tak jak tam budou stát, skropíme vodou. Jenomže vše nakonec dopadlo jinak. Aniž by náčelník věděl o tajné dohodě, jediný, kdo byl opravdu skropen deseti vědry ledové vody, byl on sám.... Při ptačím dnu jsme navštívili sokolnický dvorec v Ratibořicích, který jsme jako všechny výpravy absolvovali v krojích. Vyráběly se pišťalky a amulety z perí. Vymýšlely se samozřejmě i ptákoviny. Například že večere se mohla jíst pouze bez pomoci rukou. A když je ten ptačí den, tak proč se neprolétnout. Navlečený do horolezeckého sedáku, připoutaný přes karabinu ke kladce, na krku amulet z pírká, v puse vlastnoručně vyrobená pišťalka a letělo se 60 metrů přes údolí na protější břeh. ...

...Ráno do ještě spícího tábora se ozývá buben a neklasické ženské „héé yap“ ze zarostlých úst. To Vlk převlečený do dámských šatů jde budit tábor. Nikdo z probouzejících neudrží smích nad jeho krásnou postavou a chlupatými nohama. Všichni začínají tušit, že nastává „Den naruby“. Ženy jsou muži, muži zas ženami včetně indiánského oblečení. V dopoledním programu vyhlášena štafetová soutěž holky proti klukům. Holky (kluci) běží s kýblem plného prádla ke šňůře, občas někdo zakopne o šaty. Vytáhnout, vyždímat, pověsit a běžet zpátky. Kluci (holky) běží s kolečkem sbírat dříví, bederní roušky za nimi vlají jak kohoutí perí. Dovézt, vysypat a srovnat, to přece zvládne každý chlap. Kdo že vyhrál? Drsné dívky či něžní chlapi? No přece legrace a dobrá nálada. ...

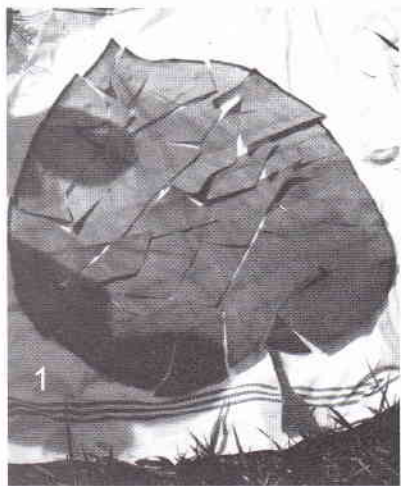
...Píseň „Kanin danen bá sinin ...“ oznamuje, že je čas ke snídani. „Šmankote Manitů, vždyť žádné jídlo není!“ Kdo chce sníst musí si jídlo obstarat v lese. Nastává honba za potravou. Místo šíšek rostou rohlíky. Odpoledne lukostřelci absolvovali loveckou stezku, připravenou dle Svitku březové kůry, kde byla možnost při nastřílení určeného počtu bodů získat Orlí pero. Tak probíhala část loveckého dne.

...Televizní den: čas: 12:30 ...

„Kamera.“ – „Jede.“ – „Klapka.“ – „Hodina pravdy poprvé.“ „Dobrý den. Televize Indi týví. Vítejte v pořadu Hodina pravdy.“ Takhle jsme přepadli děti v týpkách při poledním odpočinku a zadali jsme jim úkol, který si během odpočinku měli nacvičit. Někdo musel postavit věž z hracích kostek, další točit krinolínou, přenášet vajíčka či postavit řadu dominových kostek. Nejlepší zástupci jednotlivých týpí museli předvést při přímém televizním přenosu výsledky svého snažení. Všem se zadaný úkol podařil, a proto byli po zásluze odměněni. ...

Tak to byl jen zlomek z celé řady činností, které jsme na našem společném táboření kmene Tate Osmaka zažili. Kdybychom to měli vše sepsat, dalo by to na celé číslo Bizoniho větru.

Jiří Plšek – Kid'ák, Zdeněk Burkert – Vlk

Letní táboření LLM na Kosím potoce (27. 6. - 13. 7. 2003)

Šest spřátelených kmenů obývalo během prvních čtrnácti červencových dnů louky okolo Kosího potoka v západních Čechách. Já tam přijela o pár dní později, a to již do čilého táborového ruchu, který měl trochu pracovní nádech; Tokaheya právě na přívěsu za autem odvážel traktůrek, se kterým se sekala tráva. Dále bylo během táboření takovým „pracovním“ zpestřením jinak zajímavého programu kosení zlotřilých bolševníků, na horní louce se hrabala tráva a probíhaly jiné další úpravy tábořiště.

Stejně jako loni nás i letos navštívil lakotský šaman Mike Two Feathers se svou ženou. Po úvodním proslovu následovalo povídání o obřadu inípi (vše z angličtiny překládala Waštwin a Petr Majer), které vytvořilo vhodnou atmosféru pro to, aby byl všemi dlouho očekávaný obřad konečně zahájen. Někteří z nás ho již absolvovali minulý rok, pro jiné byl něčím novým. Já patřím do té druhé skupiny a musím říct, že byl pro mě opravdu hlubokým zážitkem. Druhý den pak následovalo dlouhé povídání s Mikem i jeho ženou a po té jenom takové „ženské“ sezení pouze s Mikovou ženou. To mělo též dost zajímavou atmosféru.

Jiným, tentokrát ryze ženským obřadem, který na táboře proběhl, bylo medicínové kolo. Z tradičních akcí nechyběla ani letos lovecká stezka, šini, horský golf, čajovna se čtením zajímavých knih, přírodovědná stezka, horlivě se plnily činy atd.

Poněkud netradičním bodem táborového dění byly vyhlídkové lety, soutěž Mistr Woodcrafter 2003, noční hra Čarodějka nebo beseda a procházka po okolí s pány od Lesů ČR. Stejně tak jako táborové dění, i počasí bylo poměrně pestré; dočkali jsme se jak sluníčka, které pěkně pájlo, tak i celkem vytrvalého deště. Já si myslím, že ani ten nesmyl příjemnou táborovou atmosféru, která na prvním letním táboře na „Kosáku“ panovala.

Bára Augustinová

Tábor Sacagawey

Letošní tábor kmene Sacagawea probíhal souběžně s celoligovým tábořením na louce u Kosího potoka poblíž Plané u Mariánských lázní pod vedením náčelnice Čeyanaly, která mu vládla rukou tvrdou, ale spravedlivou. V tom jí vydatně pomáhali degandawida Kiki, podnáčelník Miky a vedoucí kuchyně Vrtulka, jejíž pozice byla věru nelehká, jelikož musela neustále čelit kritice ze strany lobbistů masného průmyslu, kteří nedokázali přenést přes srdce, že konkurenční boj tentokrát vyhrála lobby sojová.

Nelehkou pozici měla i každá služba, protože v kamnech, které jejich tvůrci David a Miky nazvali Julinka, byl občas problém uvařit litr vody pod dvě hodiny. Kromě tradičně nejdůležitější stavby tábora (kuchyně) vévodila celému letovisku čtyři přepychová týpi a daleko v houští se skrýval umně zkonstruovaný stánek úlevy, jehož provoz byl již tradičně slavnostně zahájen přestřížením pásky, tedy okamžikem, který si nenechali ujít reportéři ze všech světových médií (za všechny bych jmenoval Blesk, New York Times či Ohníček).

Po zahájení tábora se naplno rozjel bohatý program. Hrála se etapová hra, která byla tentokrát poněkud militantně zaměřená. Její účastníci měli totiž za úkol dobývat cizí území po celém světě, často taktikou preventivních úderů. (Kde ta Čeyanala bere inspiraci?) Hrály se samozřejmě i jiné vypečené hry, lasovalo se, korálkovalo, batikovalo, pod vedením odborníků se studovaly minerály (Tomáš) a mechy (Okeya), vyráběly se pochodně, sekalo se dříví a někdy i nohy (Ouško), prusíkovalo po stromě a v neposlední řadě se hrálo a zpívalo.

Také jsme se samozřejmě družili s účastníky ligového táboření (oblíbená byla hlavně seznamka) a účastnili se společných akcí. Nezapomenutelný byl výkon Cipíska, který v soutěži Mr Woodcrafter předvedl odvážný striptýz za zvuků písně Želva. I když mu vítězství nakonec těsně vyfoukl Divous, budou si jistě bojovníci u táborových ohňů ještě dlouho a s bázlívou úctou o tomto činu vyprávět.

Zhruba v druhé polovině tábora se konalo krátké putování po Slavkovském lese, které nás přes Mariánské Lázně zavedlo ke králi smrků a na Kladsko. Nechybělo nezbytné a oblíbené prodírání se houštím a kopřivami, brodění bahnem a bloudění podle kompasu. Vytvořila se skupinka rebelů požadujících návrat do civilizace, ale jejich povstání bylo tvrdě potlačeno a výprava byla úspěšně dovedena do cíle.

Jednou z nejvýznamnějších událostí tábora byl v pořadí již 15. sněm. Ten proběhl v sobotu o návštěvním víkendu, na který se sjela spousta hostů včetně různých zasloužilých a vysloužilých členů kmene, kteří přijeli těm mladším povědět, že „tohle teda za nás nebylo“. Sněm vedl wagamed Okeya a z šamanů se ho zúčastnili Wanigiska, Lelašikah a Susquehanna. Zprávy o činnosti kmene střídaly soutěže klanů a zpívání, a orlích per se udělilo tolik, že by s nimi daly vycpávat spacáky. Významným historickým okamžikem bylo vysvěcení nového wagameda kmene – Očanku (dříve Permonička). Velký dík patří také Lelašikahovi za to, že pronesl řeč, v níž vzpomněl E.T. ho, kamaráda, který nás nedávno ve věku pouhých 27 let navždy opustil...

Tábor skončil o týden později (19.7.), louka osiřela, zbyla jen kostra iníti a vzpomínky. Táborníci se konečně rozjeli domů k mamince na řízek, ale jistě už teď se těší na příští léto, kdy to v jejich ešusech či miskách opět zavoní sojovým masem.

Hošna – Jan Hokeš

Horečně balení, hlavně ať se něco nezapomene, zažívání toho a nakupování onoho, auta nacpaná k prasknutí věcmi pro lidi, kteří budou spolu zase sdílet svoje obydlí. A pak doprava, míchaná s míchanou zmrzlinou na náměstí v Plané. A pak stavba, zabydlování v pokojících toho kulatého obydlí, prosba lesu a lesnímu závodu o dřevo na ohýnek, skoro posvátný zážitek prvního jídla z dřevěné misky. Jsem doma.

Tábor, kterému už pět let říkáme ligový, jehož základ tvoří několik stabilních part, tábor, který je velkou příležitostí zvláště pro jednotlivce a rodiny woodcrafterů i příznivců a také pro skupiny, které se jen pozvolna a jako by na zkoušku osmělují, tenhle tábor se letos jmenoval **Tábor nových prérií**. Přes dvacet obydlí se sešlo v prvních červencových dnech na dvou loukách nového překrásného místa u Kosího potoka v západních Čechách. Musím zde vyjádřit velký dík dvěma lidem, kteří se po stránce provozní a programové velkou měrou zasloužili o jeho uskutečnění – Dušanovi a Tokaheyovi.

Zahajování tábora. Hasič nás vede kamsi za tábor. Dlouhé řady slavnostně nastrojených lidí. Ciknání rolničky na čichsi šatech. Znáte „Poselství od protinožců“? Tak přesně tihle domorodci tu sedí kolem ohýnku. Obličej jim zakrývá malba a dovnitř jim taky nevidíte. V tom příběhu se vypráví o jedné hře těch lidí. Každý svírá v ruce kus listu posvátného stromu. Sedíte v kruhu – neboť kruh je obrazec samovolně se plnící energií – a ve chvíli, kdy pocítíte, že se energie přesunula na vás, vystupujete a pokládáte svůj kousek do jeho středu. Přesně tam, kam patří. Váš kousek je malý, ale bez něj není celku. Tak postupně společnými silami složíte celý list. Tím, že (se) vnímáte. Cesta je tu cílem.

Já jsem však Evropan, žádný Austrálec, i když by se mi to líbilo. Pro mě je cílem složit to. Nechápu, že cílem je ztišit se a postupně přistupovat do středu, prožít tu chvíli, vnímat tu chvíli, obrazec i svět okolo. (Jaké poselství ti asi ten list přináší? ptá se Austrálec.) Mě vede rozum, vrhám se do středu, špekuluju, jak ten úkol vyřešit. Hotovo! (Pochopil jsi něco? slyším hlas odkudsi z dálky nebo hloubky.) Ne, nepochopil.

Ani letos nechyběl věčný spor mezi lidmi požadujícími více programu a lidmi, požadujícími programu naopak méně. Vyhovět zkrátka nelze všem, ale i tak se dělo plno zajímavých věcí. Například:

Výroba keramiky vedená hosty Františkem a Janou z Kroměříže, někteří úspěšní plácalové si v průběhu tábora své výtvary i vypálili.

Návštěva lakotského medicinmana Mika Two Feathers pozvaného

díky Petrovi Majerovi. Mike a jeho žena Woopi hovořili o duchovním životě. Nad hlavou se jim honily mraky, jejich písně poskytovaly prostor k meditaci a slova nabádala k laskavému a silnému životu: „Odnesete si to, co zde získáte, tam ven, do měst.“ Během tábora se konalo několik dalších obřadů potní lázně k různým příležitostem.

Volba Mistra woodcraftera – mezi nezapomenutelné disciplíny patřily promenáda v bederce, rozhovor, volná disciplína a vědomostní test o severoamerických Indiánech, šerpu získal Divous. Troufne si někdo příští rok zpochybnit jeho vítězství?

Po dvakrátě Čajovna u Indiána se čtením ze zajímavých knih, povídkám Čiksiky o jeho setkáních s čajem v různých zemích a nově také poznáváním čajů.

Výprava do okolí, mj. ke slídovým dolům za přítomnosti pana revírníka Lešáka

Noční setkání s čarodějkou, ke které nás zavedl Ablákela, jejíž chůze velmi připomínala Štířu, oplácávaná hlína Itawu a která nás především nutila zamýšlet se nad naším vnitřním já.

Lov na bizony (obří balíky slámy), o jejichž stádu za táborem nám zvěstovali Buck na bujném oři a Willy na svěřepém pony.

Létání ultralehkým letadlem á la Richard Bach s vyhlídkou nad táborem.

Povídání o paraglydingovém létání nadšeného paraglydisty Bucka s možností zkusit zvednout si sám padák.

Výlety pěšmo i kolmo do blízkého i vzdálenějšího okolí včetně dvoudenní kolové výpravy.

Přírodovědná vycházka za asistence obdivuhodných znalců přírody Sokola, Vlastíka coby zaníceného pavoukologa a Hoty.

Šturologická přednáška i s rýžováním podaná Tomášem ze Sacagawey.

Slovy se těžko popisuje, co cítíte uvnitř. Málokdy se mi to podaří! Jak jen ty zážitky sdílet? Přijďte příště taky!

A ještě jedna výzva pro účastníky všech předchozích táborů. Napadlo nás, že pro budoucí generace zachováme vzpomínky na tato táboření v podobě Táborových kronik. Chtěli bychom je pravidelně psát na táboře (každý den by psal někdo jiný). Rádi bychom však vytvořily i Kroniky minulých táboření. Proto vás vyzýváme, kdo by chtěli svými vzpomínkami, deníkovými zápisy nebo ilustracemi a fotografiemi do tohoto díla přispět, prosíme, aby se ozvali.

Josef Porsch – Ablákela, Radka Skoupilová – Wašewin

Indiáni z Točnicku

„Jeden celej a batoh na Žebrák,“ kupujeme si v pátek odpoledne lístek z Prahy a řidič se s údivem ptá, co se to tam děje. Vrtulka mu trpělivě vysvětluje, co že to bude za akci a kde se tam vezmou ti indiáni. Vy určitě víte, že šlo o tradiční akci, letos konanou druhý víkend v září.

Zatímco v pátek jsme Točnick obývali pouze my (připravovala se stanoviště a večer se promítalo Pupendo), sobota už byl den věnovaný návštěvníkům. Ti první, kteří se dostavili hned po desáté, mohli vyzkoušet jízdu na oslíku, souboj u kůlu, korálkování, indiánské hry ... (zkrátka vše, co sliboval informační leták) měli navíc to štěstí, že nezmokli. Potom se nám začal Puňča pěkně schovávat za mraky. Ale stanoviště běžela dál, a tak si všichni mohli projít celým hradem a nakonec si nechat udělit orlí pero. A když jsme na hradě zůstali už jenom my (a v podhradí medvědi), dali jsme si dobrou večeři „od Čiňana“. Na večer bylo připravené skvělé divadlo o putování do svaté země a ještě víc na večer skupina Neboysa.

V neděli ráno už jsme zase mohli podávat nezbytné info, jak indiáni v týpi dovedli žít nebo jak rozkřesávali oheň... A zavítalo se na nás podívat i sluníčko.

Největší úspěch mělo asi indiánské loutkové divadlo a tancování. A už teď se všichni určitě těší na příští rok.

Jana Korábová – Lili

Popisky k obrázkům

1. Každý je součástí celku. List, který se stal mottem tábora.
2. Tábor se nacházel v malebném údolí ukrytém v lesích, v kraji minerálních pramenů a starých opuštěných dolů.
3. „Vendulko, usměj se, strejda tě fotí.

4. Biska při stavbě potní chýše.

5. Chvilu vyčkávání na promenádu při soutěži Mr. Woodcrafter (zleva Yuči, Adélka a Lád'a alias Massa Bob).

6. Divous předvádí své taneční umění při promenádě.

Foto Jiří Macek – Čiksika

NOSÍ ŠERPU POCT

ALBERT MINÁŘ – HROM

Kdo jste byl na loňském ligové sněmu LLM, určitě si dobře pamatujete nenápadného a skromného chlapíka s přezdívkou HROM. Předvedl nám tam tehdy pro woodcraftery věci nadmíru zajímavé. Rozdělání ohně třením dřev bez pomoci luku, vrhání šípů s pomocí pomůcky zvané „atlatl“ a další. Nejen, že nám to vše ukázal, ale s chutí se hned pustil i do naší výuky. Vy ostatní ho alespoň znáte ze stránek časopisu Wampum Neskenonu nebo Bizoního větru, ve kterých zveřejnil něco ze svých zkušeností.

Bylo pro nás velmi příjemným překvapením, když se pak během loňského podzimu přihlásil za člena LLM. A nezůstalo jen u přihlášky, při jeho nedávné návštěvě v Praze přišel s dosti zajímavým a podnětným návrhem. A tak jsme se rozhodli udělat s ním rozhovor.

Řekni nám, prosím tě, co dovede padesátiletého chlapa k tomu, že vstoupí do organizace, jakou je LLM?

Domnívám se, že myšlenky, na kterých je založena LLM, jsou v dnešní době honby za majetkem velmi aktuální a že zejména způsob výchovy dětí a mládeže podle nich má hluboký smysl. Jsem hrdý na své členství v LLM a navíc jsem rád, že jsem zde poznal velké množství lidí, se kterými mám podobné zájmy. Jenom lituji, že jsem o Lize nevěděl dříve. Tím také naznačuji, že bychom o woodcraftu měli dát více vědět veřejnosti.

Předpokládáme, že člověk s tvými zájmy, má za sebou bohatou tábornickou zkušenost, zavzpomínej, jak ses k tomu všemu vlastně dostal?

Nemyslím si, že bych byl nějak zvláště zkušený. Spíš bych řekl, že jsem toho už dost zažil. Zkušeností není nikdy dost a vždycky je možné něco nového nebo dávno zapomenutého objevovat. A mé začátky? Myslím, že to začalo jako u většiny z nás, kdy jsem v klukovských letech hlтал dobrodružnou literaturu a pak jsem chtěl něco podobného prožít osobně.

Zmiňoval jsi se, že celkem často jezdíš ven do přírody. Kam nejčastěji vyrazíš v Čechách a na které zahraniční hory vzpomínáš nejraději? Děláš také nějaké zimní akce?

Do přírody se dostávám na svůj vkus dosti zřídka. Když to ale jde, tak často míříme s kamarády na Šumavu a do Novohradských Hor. Ze zahraničních hor bych vzpomenu na ukrajinskou Boržavu a Totes Gebirge v rakouských Alpách. Také občas vyrazím do šumavské přírody na sněžnicích.

Co tě přivedlo k tvým experimentům v oblasti primitivních technologií, ale i v oboru přežití?

Štve mě lidská závislost na civilizaci a jejích produktech už od klukovských let. Samozřejmě, že osobně potřebuji k životu spoustu různých produktů civilizace. Ale hledám, jak se obejít bez různých věcí, které člověka zbavují svobody, a to nejen fyzicky.

Víme, že tvým povoláním je po dlouhá léta práce v hasičském sboru. Má to i něco společného s tvými koníčky?

Hasičem jsem už přes 30 let a tato práce mi často přináší uspokojení tím, že mohu pomáhat lidem v jejich neštěstí. Hasičská praxe je ale životu v přírodě a mým koníčkům dosti vzdálená. Snad jen v oblasti hoření mám asi větší znalosti, než je obvyklé, a tak, když si rozdělám oheň, mohl bych

vyprávět, co ta zářivá věc vlastně je a co všechno dokáže. Také v oblasti uzlování a práce s lanem se mé amatérské zájmy setkávají s mou profesí.

Na jaké nové experimenty se teď zrovna chystáš a kde pro ně pořád bereš inspiraci?

V současnosti jsem propadl lukostřelbě a hlavně výrobě vlastního lukostřeleckého náčiní v primitivním stylu. Tato oblast překvapivě zahrnuje zvládnutí mnoha původních technologií a tak mám co hledat a zkoušet. Teď se mi podařilo získat báječnou knihu The Traditional Bowyer's Bible, která mi v mém hledání velmi pomáhá. Touto cestou ji všem zájemcům o výrobu luků a šípů vřele doporučuji. Další inspiraci získávám studiem různých naší ale i zahraniční literatury, kterou si půjčuji s pomocí služby MMVS (mezinárodní meziknihovni výpůjční služba) z místní knihovny. Také mi hodně pomáhá internetová síť, tam lze nalézt mnoho stránek věnovaných životu v přírodě. Musím se také zmínit o oblasti experimentální archeologie, kterou jsem objevil díky příteli Brkovi a jeho Mamutům.

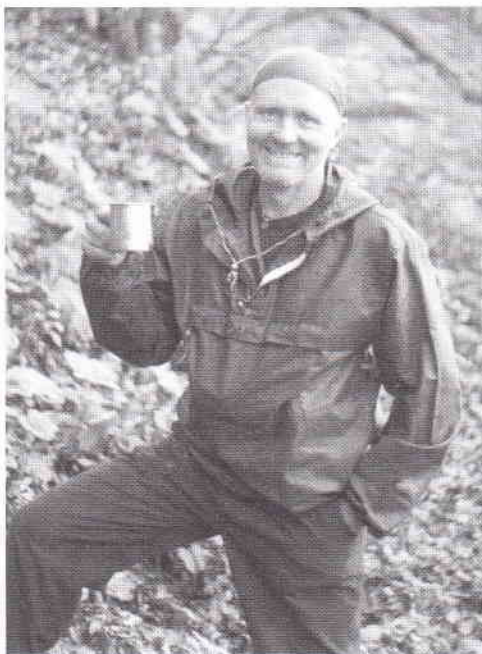
Mluvil jsi o možnosti vytvořit prostor pro podobně zaměřené lidi. Máš už nějakou podrobnější představu?

Hledám možnosti, jak usnadnit výměnu zkušeností mezi lidmi, které zajímá oblast „praktické lesní moudrosti“. Byl bych moc rád, kdyby se podařilo v nějakém, například woodcrafterském sdělovacím prostředí vytvořit jakousi burzu takových znalostí. Něco jako otázky hledajících a odpovědi zkušenějších. Vše by mohlo být zcela nezávazné. Mnohdy bychom si vzájemně ušetřili pracnou a složitou cestu pokusů a omylů. A navíc člověka potěší, když se může s někým podobně zaměřeným podělit o výsledky své práce. Zároveň bychom mohli svými experimenty inspirovat nejen sebe, ale otevřít cestu i dalším, teprve začínajícím nadšencům. Myslím, že je to úžasně dobrodružství, znovu objevovat staré postupy či technologie.

Myslíš si, že by se tato věc mohla stát obohacením činnosti i členů LLM?

Domnívám se, že by zde mohli i woodcrafteri najít ledačos pro svou potřebu. Nikdo přece neumí všechno. Pokud by někdo z čtenářů měl zájem o spolupráci, budu rád, když se mi ozve na mojí adresu: oldboy@centrum.cz.

*Ptali se Miloslav Polášek – Poly
a Petr Vilhelm – Willy*

RUSKO – ZEMĚ ZASLÍBENÁ

Vždy, když se řekne Rusko, představím si zimu. Nevím proč, ale ten pocit je ve mně natolik zakořeněný, že jsem se ho nezbavil ani na začátku srpna, kdy jsem balil.

Cesta vlakem je ubíjející a kolem tratě není nic, jen placka. Že jste přešli Ural, si ani nevšimnete. Naštěstí ve vlaku z Moskvy do Pekingu jelo dost zajímavých lidí ze všech koutů světa, takže jsme si mohli celé čtyři dny osvěžovat ruštinu i angličtinu.

Naše první kroky vedly do východních Saján. Jak říkají místní, jsou to mladé hory se spoustou ostrých vrcholů a řídkým porostem na rusko-mongolských hranicích. Vydali jsme se podél jedné říčky. Ačkoli to na mapě vypadalo krátce, skutečnost byla jiná. Naše výpočty bylo nutné násobit dvěma, aby se rozdíl jakž takž vyrovnaly.

Cestou jsme spatřili spousty neznámých zvířat. Nikdy dřív jsem neviděl burunduka, a taďy byli všude. Tyhle nenechavé potvory prokousaly vše, co našly, divil jsem se, že se nepustili i do bot.

Cesta je zde něco velmi pomíjivého, větší nou ji vyšlapala spíše zvířátka než lidské nohy. Často se naše srdce naplnila zděšením, když jsme zjistili, že ty příkré stěny je opravdu nutno zlézt i s batohy. I takové hloupé přecházení přes potok je hrůza, když máte na zádech přes čtyřicet kilo. (Zásoby jídla pěkně tížily.)

Celý den jsme se snažili dojít do průsmyku vybraného na mapě. Pozdě odpoledne jsme zjistili, že jdeme úplně jinam, i když jsme se drželi stále stejné cesty, jediné, která tu široko daleko vedla. Nakonec jsme vylezli na hřebenu dost daleko od plánovaného průsmyku. Vrátit se do nížiny byl nás stálo další den, rozhodli jsme se jít dál. A tak začaly naše trable.

Na druhé straně hřebene už totiž cesta tak fajn nebyla. Vlastně tam nebyla vůbec. Zpočátku to nějak šlo, pak muselo přijít na řadu lano. To už tak veselé nebylo. První slanění se zdálo lehké do té doby, než jsem si jeden cop přiskřípl do osmy. Přitáhnout se s tou váhou nahoru jednou rukou bylo dost obtížné. Cop jsem přetřhl.

Problémy nekončily, po stu metrů jsme museli přes pole pohyblivých kamínků. Natáhli jsme přes ně lano a byl jsem moc rád, že tam je, protože jsem mockrát sklouznul, než jsem se dostal na druhou stranu toho kamenného pekla. Nohy ujížděly všem, což pokaždé poslalo dolů pořádnou dávku kamenů.

Další cesta byla ještě horší. Celá jako domeček z karet. Ta skála vlastně dala pojmu nestabilní úplně nový rozměr. Padla tma a my měli jen dvě baterky. To místo bylo tak hrozné, že jsme si oddechli až dole. Až na jedno krvavé koleno a pár odřenin jsme vyvázli docela dobře. Štěstí stálo při nás a duchové hor si od nás víc krve nevzali.

Lano jsme nechali nahoře a potmě kloužeme hromadami kamínků dolů. Holky jsou unavené a při každém podjetí kamenné hmoty padají. Jedna má nohy samou modřinu a druhá zahodila batoh. Pod ujíždějícími kamínky je slyšet bubláni vody. Trochu nás to trýznělo, protože my už moc vody neměli. Teprve dole jsme se uklidnili. Byl to krásný pocit, stát zas na pevné zemi! Na prvním

rovném paloučku jsme usnuli. Museli jsme spojit spacáky, ten v odhozeném batohu nám chyběl.

Po velmi tvrdě prospané noci vaříme ráno čaj. Na rododendronech. Kluci se vrátili pro lano a batoh a první dobrodružství jsme měli za sebou.

Další zážitek nás čekal, když jsme po třech dnech rychlé chůze v pustině bez cesty a bez jediného člověka dorazili k řece. Byla ledová a průzračná, viděli jsme až na dno – nejmíň pět metrů. U vody jsme konečně narazili na lidi. Skupinu dětí s vedoucím. Největší z nich nesl na zádech holku, asi měla zlomenou nohu. Jiný se staral o jeho batoh. Vůbec jsme mu nezáviděli, bylo to asi čtyři dny ostré chůze k nejbližší vesnici. V duchu jsem si přál, aby nás nic takového nepotkalo.

Putovali jsme a vychutnávali si tu krásu. Na příhodném místě jsme to zalomili a na obzvláště hezkých místech jsme zůstali třeba i celý den. Nikam jsme nespěchali, a tak jsme ho klidně strávili sbíráním lesních plodů.

Opravdu to byla krása, starat se jen o to, co budu jíst a kde budu spát. Balzám na duši pro nás, kancelářské krysy. Trochu depresivní byla snad jen kombinace jídel, která mi už po třech týdnech lezla krkem. Brkaše, rizoto, čočka a fazole. Ale šlo to, hlavně díky borůvkám, brusinkám, klikvám a kedru. Kedr je vůbec požehnáním pro celý kraj. Nemohlo by tu být tolik veverek, burunduků a ptáků, nebýt těchto oříškonosných borovic. Nejlepší finta, jak po večeri sehnat pamlsk, je sebrat šišku veverce. Prostě na ni juknete a ona vezme do zaječích. Šiška zůstane ležet na zemi.

Jeden den jsme se koupali v horské bystřině a druhý den začalo sněžit. Už nepřestalo. Proto jsme cestu zapadlou sněhem opustili. O pár set metrů níže byl stále ještě podzim a jen zdálky jsme mohli pozorovat sněhové čepičky na kopcích, jež jsme právě opustili.

Největším zážitkem pro mě byly asi prameny na Svatém Nosu – rezervaci pro soboly. Dokonce se mi povedlo jedno to plaché zví-

řátko zahlédnout, když jsem zabloudil v tajze. Prameny sice smrděly, ale zato hřály. Některé měly i čtyřicet pět stupňů. Dál byly horké prameny hodně časté, a tak jsme jich hojně využívali. I koupel v ledovém Bajkalu se dala zvládnout jen díky vidině teplé koupele ihned poté. Jenom jsme se v nich raději nezdržovali moc dlouho. Všude totiž psali, že jsou radioaktivní a víc než patnáct minut se nedoporučuje. (Hazardování s potenci je už vyšší dívčí.)

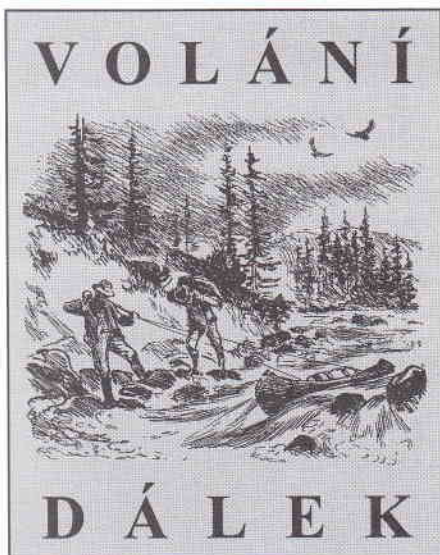
A co lidi? Ti jsou v Rusku prostě úžasní. Je to jako v jejich pohádkách, když můžou, tak pomůžou. Možná je to tím, že všichni mafiáni se odstěhovali k nám do Evropy a ti hodní, tím pádem chudí lidi zůstali v rodném kraji. To, že jsou Sajány kousek od Mongolska, bylo vidět na složení obyvatelstva. Jedno šikmé oko vedle druhého, některé bylo šikmější než jiné.

Je lepší si nic neprohližet a nechvátit, protože riskujete, že vám to věnují. Dostali jsme sekýru, mapy, jídlo nebo rovnou najíst. Jednou nás svezl taxík za to, že jsme mu pomohli roztlačit auto. Hojně nás zvali k sobě, klidně i na noc, což jsme ocenili zvláště v mrazu. Častokrát jsme došli ztuhlí s pramalou chutí stavět nebo vařit.

Ale mockrát se nám ta pohostinnost vymstila, zvláště pak těm, co nepijí vodku, nebo nepijí vůbec. Protože vodku do nás lili na každém kroku. Ať už jste zašli k někomu domů, či jen tak prostě jeli autobusem. Vůbec na ten autobus jsem v Praze vzpomínal. Když nejezdilo metro, slyšel jsem pána v tramvaji, jak si stěžuje, kolik je tam lidí. Mně to tak vůbec nepřišlo, přece jsem mohl hýbat rukama a nemusel držet v náručí dva děsně páchnoucí rybáře.

Co říci závěrem? Nejezděte tam, bylo by nás mnoho a za chvíli ty hordy lidí takovou krásu zničí. A nebo obráceně. Pokud máte čas a odvahu, tak vyražte, protože krásná divočina rychle mizí. Rychleji, než si dokážeme představit...

Pavel Řezáč – Puštik

Fridtjof Nansen

Naše severská dovolená pomalu končí, zbývají poslední dny. Pomalu kráčím v šeru podpalubí. Do ucha se mi zařezává nepříjemný zvuk ledových ker, které se drtí o příď lodě. Někde pode mnou tiše přede motor a z horní paluby sem doléhá štěkot tažných psů. Postupně nahlížím do titěných kajutek jednotlivých členů posádky. Všechno je tu malé, stále musím dávat pozor, abych se nepraštil do hlavy. Nakonec mijím kuchyni a vystupuji nahoru na palubu. Opírám se o zábradlí, vedle mne je upevněn červenobílý záchranný kruh s nápisem FRAM.

Tak jsem se konečně dočkal, další klukovský sen je naplněn. Prohlídka jedné z neznámějších lodí na světě stojí opravdu za to! Muzeum Framu je jednou z hlavních atrakcí města Oslo. Vše je na ní zachované tak, jak byla vybavena zhruba před sto lety. Jen ty zvuky v podpalubí jsou přehrávány z reproduktoru, aby zážitek byl co nejdokonalejší. Také je tu možno seznámit se s tehdejšími polárnickými vybavením. Jednoduchost a řemeslná dokonalost výrobků mne fascinuje, hlavním materiálem bylo hikorové dřevo, bambus, plátno, kůže, kovy a sklo. Tedy rozhodně ne žádné ultra lehké zázračné plasty, různé

texty, kosmické kovy, či počítačová technika. Tady si dostatečně uvědomuji, jakými dovednostmi, vědomostmi, energií a hlavně vůlí oplývali tito odvážní muži. Se jmény jako je Nansen nebo Amundsen jsem se před pár lety setkal už i v polárním muzeu v Tromsø. Lidé si ty dva mezi sebou rádi pletou, snad i proto, že Fram dobře posloužila oběma.

U zrodu Framu však stál Dr. FRIDTJOF NANSEN. Tento vzdělaný, všestranný, sportovně založený muž začal svoji polární kariéru v Grónsku. V roce 1883 uskutečnil společně se třemi Nory a dvěma Lapenci přechod napříč největším zamrzlým ostrovem na světě. Čtyřicet jedna dní postupovali na lyžích a za sebou táhli saně s veškerým svým vybavením. Jedním z účastníků byl i O. Sverdrup, který se pak později stal kapitánem lodi Fram. Po úspěšném návratu je doma vítali jako národní hrdiny. Polární kraje Nansenovi učarovaly, a tak se do Grónska vrátil a strávil s Inuity celou zimu. Z tohoto období pak napsal velmi dobrou etnografickou knihu „Život Eskymáků“ (u nás ji v roce 1956 vydala Mladá fronta).

V roce 1890 přednáší v Oslu pro Zeměpisnou společnost o svých plánech. Je mu teď skoro třicet let, má za sebou bohaté zkušenosti a solidní přírodovědeckou přípravu. Pomalu nadchází čas pro získání finančních prostředků na odvážný výzkumný projekt. Chce konstruovat speciální loď, kterou by pak nechal zamrznout do mořského ledu někde u břehů severovýchodní Sibíře. Je přesvědčen, že by pak mohla s pomocí mořských proudů „driftovat“ ledem až do oblasti severního pólu. Předkládá svoje výpočty a návrhy nejen pro nejvhodnější trasu, ale i pro tvar lodě. Veškeré vybavení musí být dokonalé, každý detail je promyšlen, neboť plavba může trvat několika let. Celkem malá posádka bude během celé expedice provádět různá vědecká pozorování a měření.

Postupně pro tento nápad získává podporu jak odborníků, tak veřejnosti a hlavně mecenášů. Už o dva roky později je čtyřicet metrů dlouhá a deset metrů široká loď hotova. Je pokřtěna jménem FRAM – VPŘED. Přípravy vrcholí, třináctičlenná posádka je na palubě a 24.6. 1893 Fram opouští norské břehy.

Koncem září začíná moře u Novosibiřských ostrovů zamrzat. Každý den posádka zaznamenává veškeré meteorologické údaje, odebírá i vzorky ze dna moře a měří jeho hloubku.

V říjnu do boku lodí narazily první ohromné kry a mírně ji nadzdvihly. Fram nápor bez poškození vydržel a posádka v kole každodenních povinností pomalu ztrácí své obavy o osud výpravy. Dny se pomalu vlečou v neskutečném tichu. Denně, pokud to počasí dovolí, zjišťují svoji polohu. Ukazuje se, že Fram se během zimy nepravidelně pohybuje západním směrem. Občas sice trochu na jih, ale vcelku spíše směřuje k severu.

Přešlo léto, vše probíhá v neměnném rytmu. S příchodem nové zimy Nansen s úzkostí pozoruje, že vítr a proudy unášejí jejich masu ledu spíše k západu, tedy stranou od vytčeného cíle. S blížícím se jarem dochází k rozhodnutí, že mají-li nějakým způsobem dosáhnout severního pólu, musí menší skupinka opustit loď a dopravit se k němu vlastními silami. A tak 14. 3. 1895 vyrazí Nansen společně s Frederickem Johansenem na jednu z nejdůležitějších cest v historii dobývání severu. Velký náklad potravin na tři měsíce a jiné důležité vybavení bylo naloženo na troje saně, které potáhnou psi. Od této chvíle je dvojice odkázána pouze na sebe. Zamrzlý Fram bude po neznámé trase pokračovat v driftování dál a nelze tedy počítat s jakoukoliv jeho pomocí. Proto s sebou vezou i dva kajaky, na kterých v případě otevřeného moře budou moci dosáhnout pevniny. Plán je celkem jednoduchý. Co nejrychleji překonat vzdálenost zhruba 650 kilometrů, která je dělí od pólu a pak se vydat zpět na jih k ostrovům Země Františka Josefa. Ze začátku dost snadná cesta se brzy změní v labyrint ledových bariér a zátarasů. Jejich překonávání vyžaduje mnoho energie a velmi pomalý postup. Přesto pokračují dále. Začátkem dubna jsou teprve na 86°10' severní šířky. Tak vysoko na sever se před nimi ještě nikdo nedostal, ale i tak jim k cíli zbývá ještě 400 kilometrů. To je nad jejich síly, zklamání se vydávají na zpáteční cestu, dřív než bude pozdě. Cesta zpět je ještě obtížnější. Jarní tání způsobilo v ledových obrovské trhliny. Pokud je hladina trhlín pokrytá jen tenkým ledem, musí

Člověk chce vědět, umět, poznávat. Přestane-li po tom toužit, není hoden jména člověka!

je pracně obcházet, jen někdy mohou použít kajaky. Pomalu jim dochází zásoby, jak pro sebe tak i pro psy. Postupně jsou nuceni zbavovat se svých věrných pomocníků a jejich maso poslouží jako potrava. Občas se jim podaří ulovit tuleně. Na konci srpna konečně dosahují volného moře. Oba kajaky svazují dohromady, na vzniklý katamarán naloží veškeré zbývající vybavení včetně saní. S pomocí improvizované plachty vyrazí k jihu. Jejich podivné plavidlo pohání jen mírný větřík. Pak je na delší dobu pohlcuje mlha a když se náhle rozplyne, objevuje se před nimi nejsevernější ostrov Země Františka Josefa.

Konečně poprvé po dvou letech vystupují na pevnou zem. Podél ostrovů pak stále směřují dolů na jih. V září se začínají objevovat první příznaky končícího léta. Nansen s Johansenem, ač neradi, začínají s přípravou na přezimování. Jen s primitivními prostředky si postaví malou kamennou chýši pokrytou mrožními kůžemi. Naštěstí je zde hodně polárních medvěďů, a tak si na dlouhou polární noc připraví dostatečnou zásobu masa a tuku. Někdy v polovině října slunce definitivně zapadlo. Ve světle tukové lampy jen

pomalou plynou dlouhé zimní měsíce. Podmínky jsou méně pohodlné, než tomu bylo na palubě Framu, avšak jaro zastihuje oba nezmloučené na duchu. Už v polovině května vyráží opět na cestu. Plaví se dále podle ostrovů a pak doufají, že s trochou štěstí dorazí až na Špicberky. Tam je velká šance potkat nějakou velrybářskou loď.

V polovině června, ještě dříve než definitivně opouštějí bezpečí ostrovů, se k nim nakloní štěstěna. Při jednom z vylodění na břeh se potkávají s anglickým polárním badatelem F. Jacksonem, který zde se svojí výpravou přezimoval. Vzájemně překvapení, ale i radost všech nezná mezí. Neuvěřitelná cesta dvou odvážných Norů se pomalu končí. Nansen dokonale zúročil svoje zkušenosti získané od Grónských Inuitů. Prakticky se během celého jejich osamělého putování živili hlavně medvědí masem. Nejen že přežili ve velmi ob-

tížných přírodních podmínkách, ale dokonce ještě přibrali na váze. Ani ne po měsíci připlouvá do Země Františka Josefa britská loď se zásobami a oba polárníky dopravuje zpět na teplý jih.

Někdy v téže době se Fram uvolňuje z tříletého sevření ledu a také se vydává domů. K setkání celé posádky Framu dochází 25.8.1896 v městečku Tromsø. Odtud už se společně vrací zpět domů.

Nansen může být spokojen. Přestože společně s posádkou lodi Fram nedosáhli severního pólu, významně posunuli o velký kus vědecké poznání Arktidy a zase o trochu více pootevřeli její brány pro další objevitele. Jen pro představu: Roald Amundsenovi je v té době čtyřadvacet let.

O vlastní cestě Severním ledovým oceánem napsal Nansen velmi obsáhlou knihu s názvem **NA SEVERNÍ TOČNU**. Kniha, tedy

dva tlusté svazky plné dokumentárních fotografií a pěkných ilustrací, je navíc doplněna i několika Nansenovými akvarelovými skicami. Její český překlad u nás vyšel už v roce 1897 v nakladatelství J. Otto. Obávám se, že ji asi budete špatně shánět. Sám jsem ji získal náhodou před dvaceti lety a teď vlastně konstatuji, že je to nejstarší kniha v naší knihovně. Chcete-li si přečíst přece jen trochu víc, doporučuji vaši pozornosti knihu **KDE KONČÍ ZEMĚ** (Albatros 1980).

Jako ukázkou jsem z Nansenovy knihy vybral jednu z dramatických událostí, která se jim s Johansenem stala během jejich osamělého putování.

Petr Vilhelm – Willy

... navečer jsme přistáli u okraje velké ledové kry. Chtěli jsme se trochu protáhnout, nohy jsme měli od celodenního sezení v kajacích celé zdřevěnělé. Abychom zjistili co nás čeká, vystoupili jsme na nedaleký ledový pahorek. Rozhlíželi jsme se do dálí, když tu náhle Johansen vykřikl: „Pozor! Táhle se ženou naše kajaky!“

Běželi jsme rychle dolů. Byly již kus od břehu. Lano, kterým byly upevněny se asi povolilo. Vítr vál od ledu a dobře se opíral o spojené kajaky a ráhnovi. „Tu máte moje hodinky!“ pravil jsem k Johansenovi a co možno nejrychleji jsem se zbavoval některých kusů oděvu, abych snáze plaval. Odložit všechno jsem se neodvážil, obával jsem se křeče. Skočil jsem do vody a ta byla studená jako led. Byla to těžká práce plavat v šatech. Kajaky byly hnány dál a já se obával, že mizí rychleji, než jsem mohl plavat. Zdálo se, že je nedohoním. Ale přede mnou odploval všechnen náš majetek, veškerá naděje! Bylo asi jedno, zda dostanu křeč a utopím se nebo vrátím-li se zpět bez kajaků. A tak jsem se donutil k nadlidskému výkonu. Když už jsem byl opravdu unaven, obrátil jsem se na chvíli a plovat na zádech. Spatřil jsem Johansena, jak pln neklidu pobíhá po břehu. Neměl pokoje a bylo mu asi hrozně. Byl si vědom, že není moc naděje, že jakákoli dosáhnu. Chtěl mi nějak pomoci, ale co by se na věci změnilo, kdyby také on skočil do vody. Později mi řekl, že to byly ty nejhorší okamžiky, které kdy prožil.

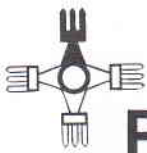
Neměl jsem však čas dlouho odpočívat, vzmužil jsem se a zdvojnásobil svoje plavecké úsilí. Poznenáhlu jsem začal cítit, že mi údy tuhnu a že v nich ztrácím veškerý cit. Tušil jsem, že s nimi v krátké době nebudu už moci pohnout. Čluny teď už ale byly blízko. Plaval jsem tedy dále.

Konečně jsem měl možnost vztáhnout svou ruku na lyži, která byla uvázána napříč přes oba čluny. Pevně jsem se jí chopil a začal se soukat na kajak. Snažil jsem se z posledních sil dostat se nahoru, ale celé tělo bylo zimou tak ztuhlé, že jsem myslil, že je příliš pozdě. Nakonec se mi to přeci jen podařilo – byli jsme zachráněni.

Teď jsem seděl na palubě a byl zkřehlý zimou. Ovládnání spojených kajaků jednou osobou není moc snadné. Uvědomoval jsem si však, že usilovným pádllováním se také zároveň udržím v teple. Pomalu jsem se blížil zpět ke kře. V tom jsem spatřil, jak kolem mne prolétávají dvě alky. Neměli jsme teď dostatek potravin a přišlo mi svůdné, dopřát si je k večeři. A tak jsem se zkřehlými rukama rychle chopil ručnice a skolil je jednou ranou. Po chvíli se mi podařilo oba ptáky vylovit a za chvíli jsem připlul k okraji ledu. Johansen ke mně přichvátil. Byl jsem důkladně vyčerpán a sotva jsem se vyškrabal na břeh. Nemohl jsem se udržet na nohou, zuby mi jekaly a celý jsem se trásl. Můj druh mi rychle pomáhal zbavit se mokrého oblečení a já na sebe pak navlékl těch pár posledních suchých věcí, co jsme ještě měli. Potom jsem zalezl do spacího pytle a Johansen mne přikryl plachtou a všim, co bylo ještě možno nalézt. Teprve poznenáhlu se vracelo teplo do mého těla. V nohou jsem však neměl cit ještě dlouho potom. Chodidla byla jako rampouchy, protože jsem do vody skočil bos. Vyčerpáním jsem na dlouhou dobu tvrdě usnul. Teprve večere sestávající se z horké polévky a masa alky mě posílila a udělala tečku za tímhle dobrodružstvím.

Polární záře, obraz od F. Nansena

PLNÍME ČINY – JACHTING

Plavba na plachetnici vypadá možná jako trochu exotický sport, ale vůbec to tak není. Je to zajímavá a celkem dostupná činnost. Základní ovládání plachetnice se dá naučit relativně rychle, stačí se několikrát svézt s někým zkušenějším.

Nemá moc cenu rozebírat třídy závodních plachetnic a sportovní či námořní jachting, kdo si zajezdí na půjčené kocábce a bude chtít víc, jistě už si když tak cestu dál najde. Věnujme se tudíž nejpřístupnější formě – rekreačnímu ježdění na vnitrozemských vodách.

K plavbě na plachetnici a možnosti splnění činu potřebujete několik více či méně nutných náležitostí:

1) loď

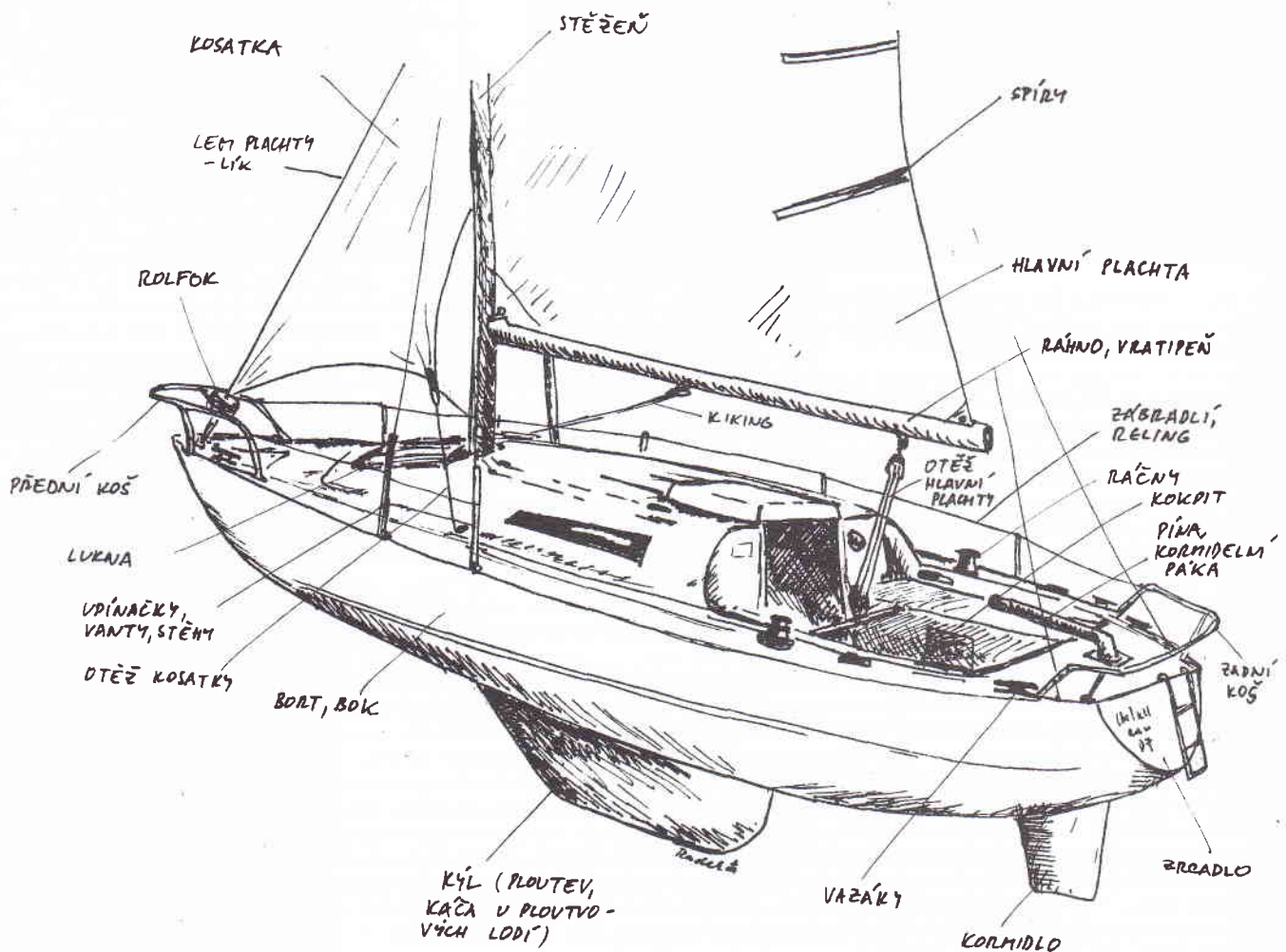
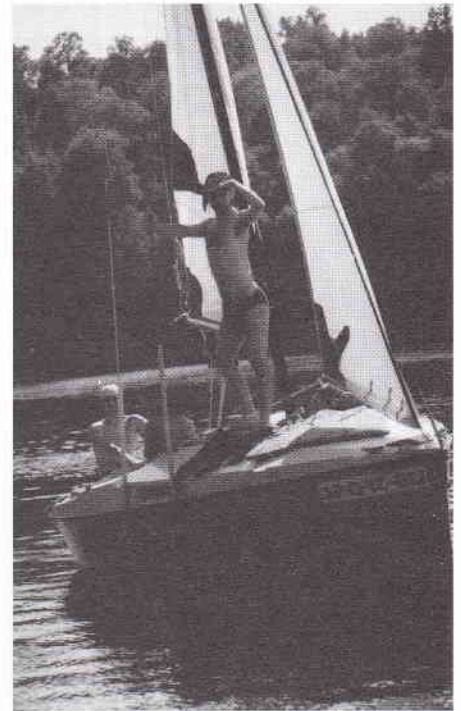
Nejjednodušší je zřejmě využít někoho známého s vlastní lodí nebo si plachetnici pronajmout. Není to až tak drahé a dají se půjčit kajutové lodě i pod 12m³ plachet, na

keré nepotřebujete průkaz Vůdce malého plavidla. Vyjde to tak od 250 Kč na osobu a den, podle společnosti a termínu – čím dřív na jaře a později na podzim, tím levněji (viz odkazy na konci).

Na otevřených lodích je to víc o plachtění, kajutové plachetnice jsou těžší a míň jezdivé, zato nabízejí spoustu doplňkových dobrodružství spojených s bydlením, vařením apod., za špatného počasí navíc nemusíte všichni klepat kosu a neteče vám za krk.

2) voda

Loď po suchu moc nejzdí, ale jinak se dá plachtit všude, na Vltavě i na rybníku na návsí. Přesto je lepší vybrat něco většího, kde trochu fouká a není nutné každých deset vteřin obracet – my jezdíme na Orlicku, nejvíc fouká na Nechranicích a největší je Lipno. Mimo ČR se dá pěkně plachtit na Mazurských jezerech v Polsku a pak pochopitelně na moři, to už je ale trochu o něčem jiném.

3) vítr

Velice nedostatkové zboží, vyskytující se dle Murphyho zákonů převážně úplně jinde a jindy, než byste zrovna potřebovali. Pohled, jak vás lehce míjejí malé děti hrabající čubíčku, je deprimující, taky pádlovat s tunovou plachetnicí přes půl přehrady nepatří k příjemným zážitkům. Už jsme v krizi tlačili loď pomocí plavců ve vodě, pádlovali podlážkami z kajuty a stopovali projíždějící motoráře. Donedávna se spalovací motory nesměly na přehradách používat, teď už to jde, ale pro pravověrného jachtaře je využití motoru krajní možnost.

Když vítr je, často ho zase bývá hodně, trhá plachty, bere čepice a studí. Pokud se zvedne během přípravy jídla a loď nemá výkyvný závěs vaříče, půl posádky se pere s kormidlem a plachtami a dole zuří stejně urputná bitva s hrncem, vaříčem a polívkou. Ale o tom to je a koupat při náklonu za bočního větru zadrželi nebo snad dokonce okna kajuty ve vodě je ten pravý zážitek!

3) posádka

Ta nutná není, ale doporučuje se. Jednak je veselo, jednak si člověk zvyšuje sebevědomí tím, že má komu velet a někdo ho poslouchá. Schizofrenici si možná vystačí sami, ale to není to pravé. Je-li posádka smíšená, lze u kormidla také předvádět drsné pohledy a hru svalů (pokud je člověk takto vybaven) a zároveň se kochat výhledem na opalující se lodnice. Na druhou stranu ženská část posádky v náročnějších situacích s oblibou ječí, chce si vystoupit nebo je jí aspoň blbě.

Pokud není takový vítr, aby ovládnutí lodi zaměstnalo většinu posádky, je dobré mít připravenou nějakou zábavu – hry, hudební nástroj, čtivo. Minule jsme si krásně vystačili se stříkacími pistolkami, přepadali okolní lodě a honili se po palubě. I na šestimetrové plachetnici je spousta schovávaček a střílení. Námořní bitva čtyř lodí ekologickým střelivem (obarvenými knedlíky) měla také úspěch, jistě i u kaprů v přehradě.

Plnění činu

S plněním činu by člověk, který párkrát na plachetnici byl a nechytal jen bronz, neměl mít problémy, v podstatě všechny v podmínkách zmiňované činnosti jsou běžné, možná je jen potřeba kouknout se na terminologii. Skoro všechno na lodi má totiž dva nebo i tři názvy a v praxi je potřeba, aby všichni na palubě věděli za co tahat, na co nestoupat a před čím uhnout, přinejhorším kam skákat.

Velký čin vyžaduje získání průkazu Vúdce malého plavidla (VMP). Průkaz VMP opravňuje je řídit na vnitrozemských vodách lodě do kapacity 12 osob, délky 20 metrů, plochy plachet 80 m³ a výkonu motoru do 100 kW. Vydává ho Státní plavební správa na základě úspěšného napsání testů z Řádu plavební bezpečnosti, z konstrukce plachetnic a teorie plavby. Testy nejsou těžké, praktická zkouška se nevyžaduje, ale něco málo by už člověk o lodích vědět měl. Kurzy VMP organizuje spousta subjektů, ovšem není velký problém naučit se otázky individuálně a přijít až na zkoušku, je to levnější. Kdo si zajezdil na přehradách, stejně kouká jak se dostat na moře, takže není od věci rozšířit si VMP rovnou alespoň na přibližně mořské vody.

Druhá podmínka velkého činu, „ujed“ 100 km, je trochu problematická. Ujetá vzdálenost se totiž špatně měří. Jezdit s GPS po Mácháči je spíš komedie a každý ho nemá, takže nejlepší řešení vidím v odhadu průměrné rychlosti lodi a proježděného času s hodně velkým zaokrouhlením směrem dolů – např. jezdili jsme pět hodin rychlostí asi 3 km/h (pomalá chůze), tzn. ujeli jsme určitě 10 kilometrů. Na moři je to pochopitelně v pohodě, ale tam vám už zase průkaz VMP nestačí.

Dobrý vítr do plachet, dost vody pod kýlem a posádku, co neodmouvá, přeje

Radek Kronika

Odkazy na společnosti pronajímající plachetnice ve vnitrozemí:

www.svetplachetnic.cz

www.gcomp.cz/elias/

www.volny.cz/micerny/vebr/index.html

www.prumyslovy-servis.cz/JachtServis/

Knížky o jachtingu:

Mike Darton: Jachting – velká kniha o jachtingu. Václav Svojtka & Co. 1998.

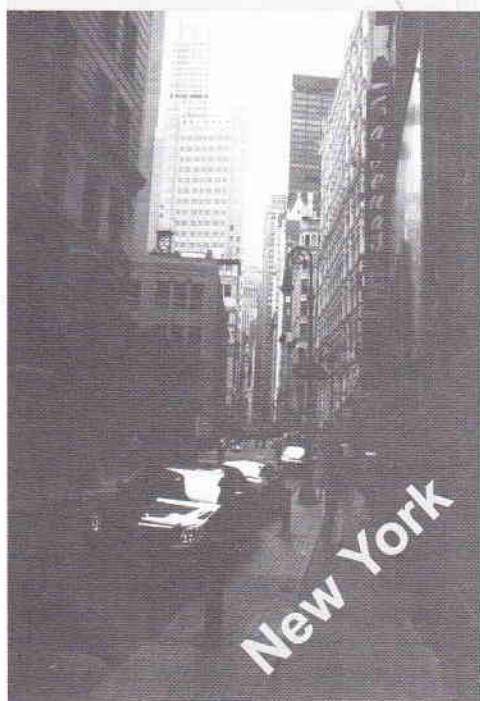
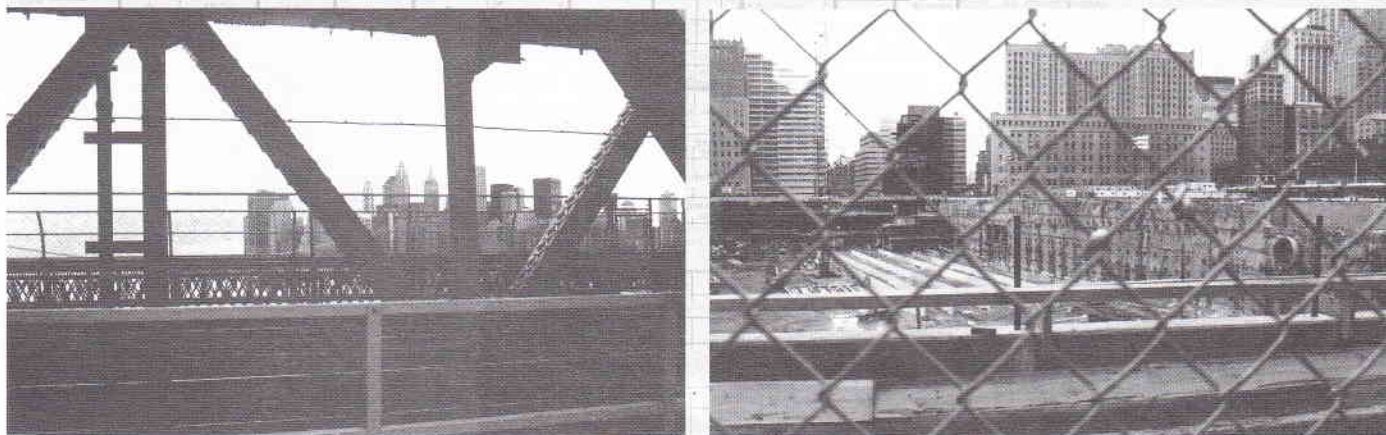
Steve Sleight: Průvodce světem jachtingu. Rebo Productions 2003.

Jeremy Evans: Jachting – praktická příručka. Rebo Productions 2003.

časopis Yacht

Každý tam jednou nemusí

V New Yorku jsem byl dvakrát. Jednou když ještě „dvojčata“ stála a podruhé, když už ne. Před a po. Po Soše svobody jistě nejvýznamnější dominanta Manhattanu. Poloostrov, který je z jedné strany omýván mořskou vodou průlivu East River a ze strany druhé ústím řeky Hudson.

New York je shluk několika měst. Jejich jména jsou dnes notoricky známá a možná si někdo ani neuvědomí, že Harlem, Bronx, Brooklyn je něco jako Bubeněč, Holešovice a Letná. Celý stát New York obývá asi 18 milionů obyvatel. Na Manhattanu jich pak žije asi 8 milionů.

Průvodce říká, že jet do NY autem je nesmysl. Zácpy jsou velké, orientace složitá, značení nedostatečné, parkování na ulici nemožné, v parkovištních drahách. Museli jsme to samozřejmě vyzkoušet. Přijížděli jsme stejně jako 54 milionů aut ročně (počítáno v obou směrech) z příměstské aglomerace státu New Jersey. Vysoké stromy, mezi kterými jsou pěkné dřevěné domy. Jak jsme později pochopili, většina obyvatel Manhattanu, kterým se povedlo vydělat nějaké peníze, zakupuje domy v těchto příměstských lokalitách a odchází z poloostrova. Některé čtvrti tak vypadají dosti zpustle a vylištěné. Uvolněné místo na slunci poté zabírají noví přistěhovalci, kteří ovšem většinou nemají potřebné příjmy pro život v tak drahém městě. Aby přežili, sdružují se v jakýchsi „národnostních komunitách“. Jedná se v podstatě o gangy, s jejichž činností je historie New Yorku spjata již odedávna. Kriminalita, která na to navazuje, se turistům ovšem nemusí vůbec dotknout, pokud chodí po „správných“ ulicích ve „správných“ čtvrtích.

Naše kolona se pozvolna posouvá. Ve srovnání s pražskou zácpou máme alespoň nějakou rychlost. Jedeme po dvoupodlažním mostě George Washingtona, kde v každém podlaží proudí automobily ve dvanácti jízdních pruzích. Most spojuje Stát New Jersey se špinavou a zpustlou částí Harlemu na poloostrově Manhattan. Za mostem vpravo v bok a postupným přísunem se lze dostat až na samý jižní konec Manhattanu. Našli jsme parking nedaleko kulturní ulice Wall Street a vyrazili. Jistě nejvyhledávanější místo dnešního NY je „ground zero“ čili nulté podlaží bývalého „Světového obchodního centra“ (Viz foto.)

Na ochranu před davu návštěvníků instaloval místní dělník ochranné zábradlí pro turisty. I co se ale nepříhodilo. Rotační bruska s karbonovým kotoučem, český „flexa“, kterou krátil základní trubky zábradlí, mu kromě trubky přerázla i přírodní kabel elektrického napětí. Decentní ohňostroj před zraky stovek přihlížejících. Naštěstí mají v USA napětí jen 110 V, a tak se incident obešel bez úrazu. Dělník se pouze divil, že se mu bruska přestala točit.

New York je město, které mi od počátku kladlo otázku, jak je možno uspořádat životy 8 milionů lidí na takto malém a obtížně přístupném místě.

Na řece Hudson kotví mohutné lodi, do kterých se svážeji odpadky z celého města. NY dvacátých let, kdy přes množství kabelů, tažených v ulicích již nebylo vidět nebe, nahrazuje mohutné podzemí, kde se v mnoha patrech realizuje doprava i rozvody inženýrských sítí. Pro auta jsou stavěné podzemní, ale i mnohapatrové nadzemní garáže. Pravda je ta, že na ulici zadarmo se na Manhattanu opravdu parkovat nedá. Vyzkoušeli jsem si to a zanedlouho po našem návratu do Prahy nám dorazila domů obálčička s žádostí o vložení příslušného obnosu v hotovosti a odeslání NY finančnímu úřadu. Jednou jsme při vybírání místa k parkování nerespektovali blízkost požárního hydrantu, podruhé pak délku školního autobusu. Páteří hromadné dopravy je metro, které jezdí 24 hodin denně. Spojení s širším okolím zajišťuje síť příměstských vlaků, které poskytují velice rychlé spojení přímo do centra.

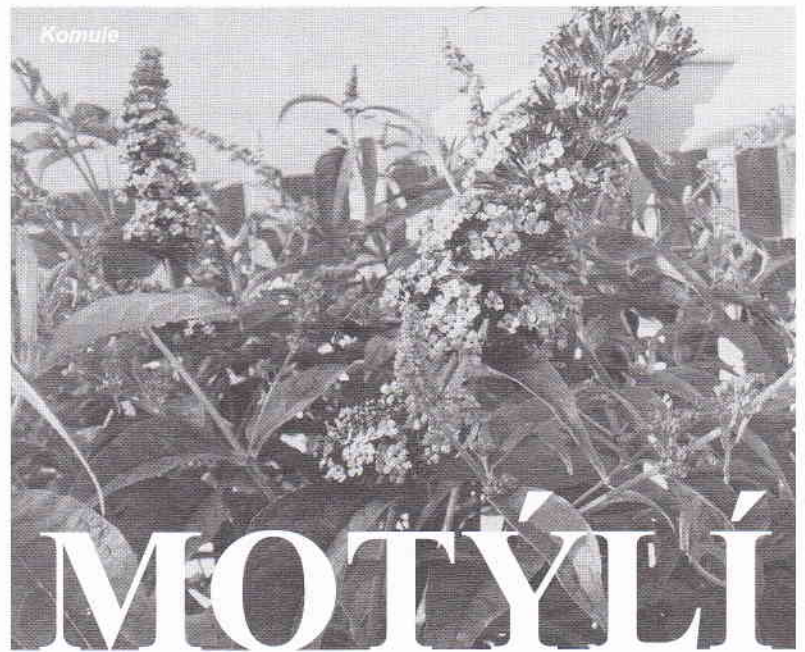
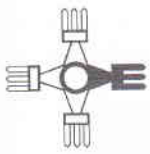
NY je dle místní hantýrky „tavicí kotlík“ národů. Tolik národností, žijících pohromadě na tak malé ploše jsem ještě neviděl. Můj prastrýc, původem Maďar, který se do NY přistěhoval v období krize ve třicátých letech, bez ostychu vyprávěl, že když ve čtyřicátých letech přišel na dílnu (General Motor Co.) nový Ital, tak všichni „Američani“ (tedy i on) vypnuli soustruhy, protože s Italem přece nebudou dělat. I tak rychle se zapomínalo na původ a vytvářelo se tak „americké“ občanství. Myslím, že u přistěhovalců z politických důvodů později to bylo již jinak. Svědčí o tom různá sdružení, kde se sdružují krajané, kteří se dodnes k české kultuře hrdě hlásí.

A tak se procházíte po NY a stejně jako ve Frisku procházíte čtvrtěmi Číňanů, Italů, Portorikánců, afrických národů. „Produkty“ tavicího kotlíku a možná i smývání rozdílu mezi jednotlivými rasami jsou mišenci, kterých lze vidat po ulicích i v metru taktéž velké množství.

V New Yorku můžete vidět nádherné architektonické skvosty, šokující a lidskému rozumu skoro až odporující výškové budovy, které berou světlo a život z ulic. Uvidíte zde mnoho šťastných lidí, kteří se zde cítí svobodní, stejně tak jako mnoho bezdomovců, kteří pojiždějí se svými nákupními košíky plnými oblečení a přikrývek.

Ohromující nádhera při pohledu od Brooklynského mostu na jižní část ostrova, stejně jako pohled ve stylu „ocelové město“ od letiště Newark, kde přes bažiny vedoucí dálnice „SkyWay“ s dlouhými litinovými nohami míří jako vlákna v pavučině do centra města. Jako nejodpornější hodnotím výjev z Harlemu, kdy mnohaproudá dálnice projíždí přízemím jakéhosi polo vybydleného „paneláku“, kde snad vtom prvním patře bydlí nájemníci, aby najela na skvostný a výše popisovaný most George Washingtona.

Aleš Sedláček – Tokaheva

MOTÝLÍ KEŘ

Sedím si na zahrádce, užívám si krásného letního odpoledne a kolem mě poletují desítky pestré barevných motýlu. Mám příliš bujnou fantazii? Kdepak, mám něco jiného – komuli. Co že to je?

Komule Davidova, *Buddleia davidii*, "tibetský šefík", "motýlí keř" (Butterfly Bush), všechny tyto názvy označují až 5 m vysoký keř s květy v různých barvách od bílé přes červenou a modrou až po fialovou, které vzdáleně připomínají květy šefíku. Komulí je asi 600 druhů, rostou v různých částech světa, ale náš motýlí keř pochází z Číny.

Kvete celé léto a svou vůní přitahuje nejen většinu motýlí populace z okolí, ale taky kolemjdoucí, kteří se zastavují a pozorují to hemžení. A já, kdykoli jdu kolem, pozorně keře prohlížím, jestli nás nepoctil návštěvou nějaký nový návštěvník, a když ano, běžím pro foták, abych si jeho přítomnost zdokumentovala. Nejčastějšími hosty jsou babočky (paví oko, admirál, bodláková, kopřivová), bělásci, občas přiletí otakárci (letos to byli ovocní, loni jsem viděla fenyklového), dlouhoboky (zimolezová i svízelová), a jako vzácný host se objevila jedna vřetenuška. Komule ale není rájem motýlů jen ve dne, za soumraku se na ní dají pozorovat i různé druhy nočních motýlů.

Díky komuli se pomalu stávám entomologem – a kdybych chtěla být lenoch, ani bych kvůli tomu nemusela opouštět naše bydlení na okraji Prahy.

Vyzývám všechny, kdo mají rádi něco pěkného kolem sebe a mají kousek volného místa – komule Davidova je to právě pro vás!

Hanka Novotná
Foto: Petr Novotný – Perry

Kuklice

záhadné zámotky od Kosího potoka

Poslední den našeho táboření na Kosím potoce, když se balilo, našla Waštewin na plátěné stěně vlgvamu podivný pavučinový zámotek, dlouhý asi 1,5 cm. Druhý našel záhy poté Yučikala na stěně týpí. Dílo pavouků to zjevně nebylo. Uvnitř poloprůhledného zámotku bylo několik jakýchsi „hrudek“. Dva nálezy naznačovaly, že to asi nebude vzácnost, ale každopádně pozoruhodnost. Svět bezobratlých živočichů je plný úžasných překvapení, i z lidského pohledu dramát. Co to tedy bylo?

Uvnitř jednoho z pavučinových zámotků, který jsem otevřel, byly tři leskle hnědé, soudečkovité kukly a jakýsi chlupatý žmoleček, vysušená pokožka housenky přástevníka. Housenka byla parazitována larvami mouchy kuklice.

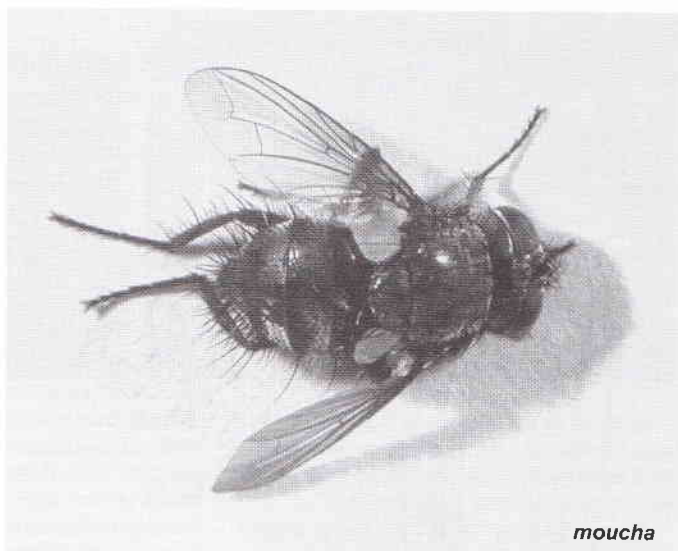
Larvy všech druhů celé čeledi kuklicovitých se vyvíjejí obdobným způsobem, jsou parazity hmyzu. Více než polovina jich parazituje v housenkách motýlů, ostatní u larev blanokřídlých, rovnokřídlých, ploštic, stonožek a dokonce i v larvách jiných druhů much a brouků, i ve škvorech.

Kuklice jsou velmi hojné v lesích, na lukách, na pasekách. Samičky kuklic jsou čilé mouchy, které stále přeletují a hledají budoucího hostitele svého potomstva. Když ho naleznou, nalepí mu vajíčka na povrch těla a larvičky, které se z nich vylíhnou, se do svého hostitele zavrtají. V přírodě je veliké procento housenek motýlů takto kuklicemi parazitováno. Larvy postupně vyžirají tkáň housenky. Larvy některých druhů housenku opouštějí a kuklí se v zemi. Naše larvy nechaly housenku ještě vytvořit pavučinový zámotek, ve kterém by se za normálních okolností ona zakuklila. Teprve potom housenku zahubily, definitivně vyžraly a pod ochranou kokonu se samy zakuklily. Za necelé dva týdny se mi v laboratoři z kukel vylíhly dospělé mouchy. Na pohled takové docela obyčejné mouchy.

Kuklice jsou považovány za užitečný hmyz, protože (spolu s dalšími parazity housenek, například lumky) udržují v přírodě potřebnou rovnováhu a brání přemnožení druhů, které my považujeme za škůdce. Tak oceňujeme činnost kuklic při kalamitním přemnožení některých lesních škůdců, jako jsou například bekyně velkohlavá, bekyně mniška nebo chroust.

Vlasta Růžička

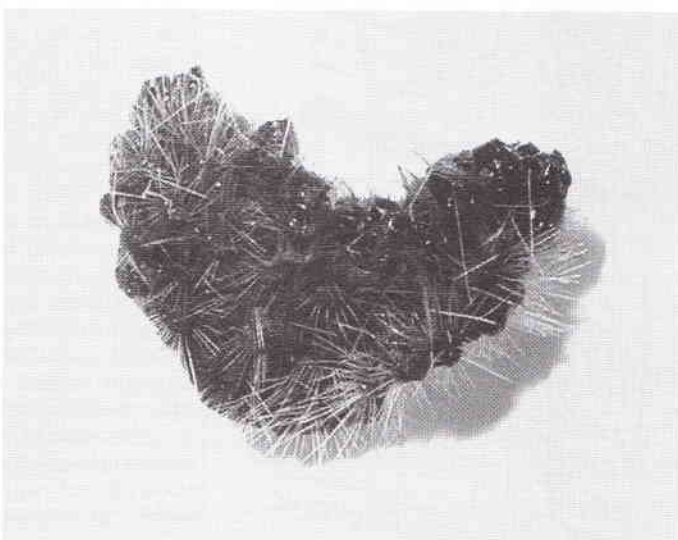
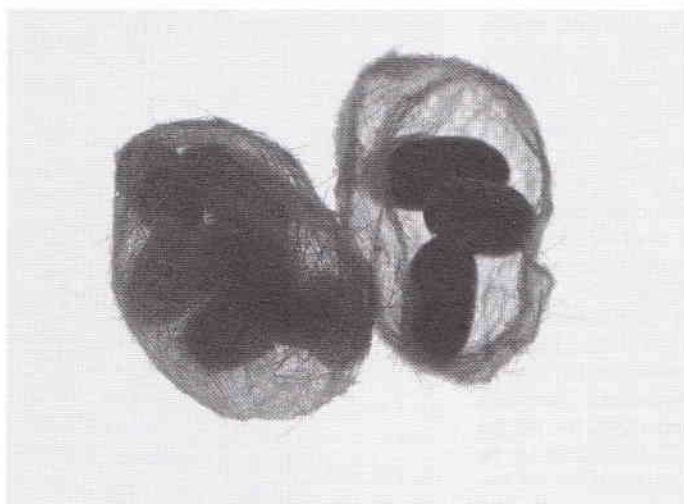
Foto: František Weyda, Entomologický ústav AV ČR

moucha

opuštěná kukla

Leginy s nášivkou z Plateau a severních plání

Oblíbený styl jak na severních pláních a Skalistých horách, tak v českých lukách a hájích. Jsou na výrobu nenáročné, jsou krásné, jsou relativně levné a jsou autentické, používané často kmeny severních plání a Plateau jako jsou Černonožci, Vrány, Assinniboinové, Sarsíové, Atsinové, Hidatsové, Šošoni, Bannokové a na západ od Skalistých hor Nez Perce, Kajusové, Umatillové, Yakimové, Flatheadové a další. Protože ve velké většině byly vyráběny z vlněných látek, mohly hýřit barvami podle vkusu výrobce. Zdobení i jednodušší typ je krásně vidět na obrázku Vraních zvěďů ukazujících generálu Custerovi spojený siouxsko-šajenský tábor z kopce Crow Nest nad údolím řeky Little Big Horn dne 25.6. 1876 brzy ráno před slavnou bitvou (autor Bill Holm (kapacita!) osobně udělal exkluzivní svolení pro BV – děkujeme!).

Anglicky se jim říká „panel leggings“, v českém překladu ale „panelové leginy“ neznějí příliš šťastně, jestli přijdete na nějaký lepší název než leginy s nášivkou, dejte mi vědět.

Typické nášivky na dolním okraji zřejmě historicky vznikly ze starých kožených legin, na kterých se dole nechávaly cípy z kůže na krku visící při jízdě na koni efektně pod chodidlo. Při chůzi se ale dolní lem obrátil naruby a cípy se obtočily kolem kotníků aby se po nich nešlapalo. Vnitřní strana lemu, nyní tedy lícová, se někdy barvila na červeno a při chůzi tak hezky vynikla. Tyto leginy „s plandáky“ postupně vyšly někdy kolem let 1840-60

z módy a nahradil je rovněž zastřížený okraj leginy. A zřejmě někdy tehdy se objevili první elegantí, kteří si na dolní okraj nechali našít nízký látkový lem z červeného, výjimečně modrého nebo černého flauše (obr.1). V průběhu let pak kožené leginy nahradila látka a dolní „panel“ se zvyšoval, v některých případech až téměř pod koleno.

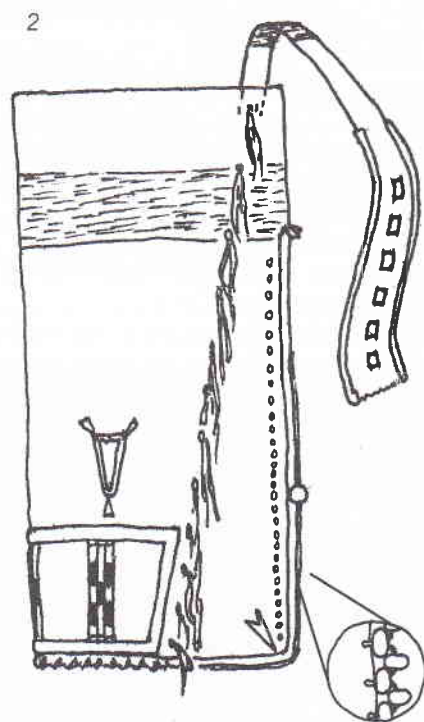
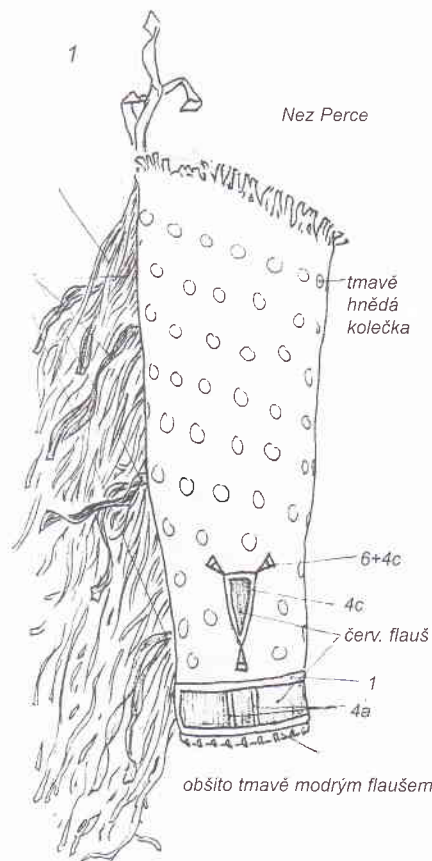
Typické látkové leginy tohoto typu (obr.2) jsou napůl přeložené obdélníky nebo čtverce z vlněné látky, může to být z vlněné deky nebo z flauše, prošité nití, šlachou nebo jeleňovicovým řemínkem tak, aby v takto vzniklém tunelu bylo místo tak právě na nohu. Horní konec byl u naprosté většiny látkových legin zastřížen do pravého úhlu, tedy nikoliv, jak se často uvádí, do šikma. Je pravda, že je přitom odhalena poněkud větší část mužného boku než u šikmo střížené varianty, ale zase se látka méně páře. A hlavně se to tak opravdu dělalo. Zajímavé je, že někdy jsou i staré leginy (tj. tak asi po 1870) sešité na šicím stroji.

Jako základní materiál sloužil kus příkrývky, často s jedním nebo více tmavými pruhy, zpravidla tyto pruhy byly uloženy u vyššího konce nohavice. Podklad látky byl jednobarevný, vzorované leginy se na starých fotografiích prakticky nevyskytují. Nejčastější barvy byly tmavomodrá nebo zelená, méně červená a bílá deka se zeleným, žlutým, černým a červeným pruhem (tzv. rainbow). Pokud byla použita vlněná látka, oblíbená byla zejména červená, tmavomodrá, černá, zelená a fialová. Někdo má pokožku citlivější na „kousání“ vlny, flauš kouše o něco méně než hrubá vlněná deka vojenského typu, no, ale to se nedá nic dělat. Leda pořídit si leginy kožené. Podšívání legin nekousavým materiálem se nedělo.

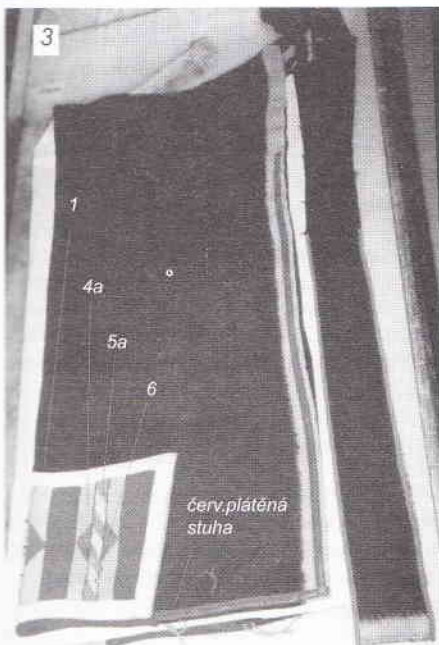
Okraje „plácaček“ se pak obšívaly jinobarevnou stuhou, plátnem nebo flaušem, často je vidět ještě olemování řadou korálek do „zipu“ (obr.2,5). Velmi často olemování nedosahuje až k hornímu okraji, ale jen asi 10-20 cm pod něj (obr.2). Proč tomu tak je, nevím. Na obšívku nebo vedle ní se pak

mohly přidat mosazné flitry, větší korálky či mosazné peckové knoflíky.

Řemínek na sešití nohavice se použil buď jako jednoduché prostehování nebo se vícero kratších řemínků protáhlo a vzadu svázalo, takže tvořilo třásně. I když vypadají třásně vepředu celkem hezky, tak jak je občas na českých tábořeních vidět, Indiáni by se uchechtali, proč je nosíte zadkem dopředu, jen si představte někoho s hrdým výrazem ve tváři v džínách s puntum na zadku, uznejte... Zepředu se k řemínkům zase mohly přidat kovové flitry, rolničky, větší korálky, mosazné knoflíky či proužky hranostajících kožešin.

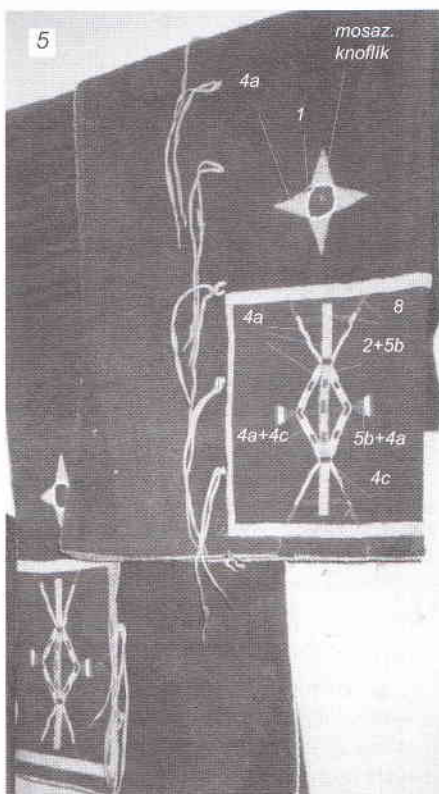

Typické Vraní/Plateau leginy, zezadu

Na přichycení k opasku sloužily poměrně dlouhé (30-70 cm) pásy látky ze stejného materiálu jako nohavice, na každou leginu jeden pás. Pásy mohly být opět obšité nebo vyšité korálky, případně ozdobeny protažovanou stuhou (viz obr. 2,3). Někdy jsou místo těchto pásů jen kožené řemínky, nikdy jsem na starých leginách neviděl poutka, opět v rozporu s často dokola omílanými návody. Na starých muzejních kouscích nejsou na pásích vidět stopy po uzlu a leginy se zřejmě připevňovaly k pásku jen několikerým omotáním. Současní indiánští tanečníci na powwow, kde se panelové leginy staršího typu opět občas objeví, to dělají zrovna tak.

Typickým a určujícím prvkem legin s nášivkou je, jak očekáváte, nášivka. Má barvu kontrastní k látce leginy. Typická výšivka jsou tři

svislé korálkové pruhy vyšité líným stehem, tento trojpruh je vpředu, u vnitřního kotníku a vzadu. Trojpruh u vnitřního kotníku se často lišil vzorem od předního a zadního, které byly stejné. Celý panel je olemován širší řadou bílých nebo světlemodrých korálků, většinou v jedné barvě, některé kmeny v lemu měly malé trojúhelníky nebo proužky. Celý panel se vyšívá zvlášť a na leginu se našije hotový, jen u Vran se někdy dodělával lem přes okraj panelu a olemováním se přišil přímo na leginu. Na samotný flauš se vyšívá špatně, protože pruží a výšivka pak špatně drží tvar, proto se jako základ mohla použít jelenice. Potom se často flauš nenašival po celé ploše, ale jen všival do prostoru mezi korálkovou výšivkou. Další způsob je podšít flauš tužším plátnem, případně dvěma vrstvami plátna, anebo novinami, po skončení výšivky se pak papír vytrhal stejně jako se roztrhá aršík poštovních známek. Indiáni to dělali stejně. Dnešní Indiáni a hobbisté používají i lepicí pásy, ty se hodí i k „předkreslování“ líní výšivky, aniž si musíte čárat po flauši – pozor na tlusté čáry viditelné kolem výšivky – klasická začátečnická chyba! Kromě nejtýpějších korálkových trojpruhů v nejrůznějších vzorech je možno vidět i dvoupruhy, jednopruhy, pětipruhy, občas květinové vzory (Plateau, Vrány) někdy i volnější kompozice (hlavně Plateau) – viz obr. 5.

Dolní okraj legin kolem kotníků se vyztužil proti prošoupání proužkem flauše nebo tenčí jelenice, ta se lehce přistehla a pak přišila omotávaným stehem jelenicovým řemínkem. Kožené leginy se dělaly i ve verzi „panelových“ legin, tehdy byly vzory na trojpruzích poněkud jednodušší (viz obr. 1,9,13).

Dolní okraj legin kolem kotníků se vyztužil proti prošoupání proužkem flauše nebo tenčí jelenice, ta se lehce přistehla a pak přišila omotávaným stehem jelenicovým řemínkem.

Kožené leginy se dělaly i ve verzi „panelových“ legin, tehdy byly vzory na trojpruzích poněkud jednodušší (viz obr. 1,9,13).

Obr. 4: Nez Perce. Na tmavomodré, téměř černé látce s neobarveným lemem (tzv. saved-list). Povšimněte si dlouhatánského vázacího pruhu olemovaného červeným plátnem. Peabody Museum, Cambridge

Obr. 5: Plateau. Tmavomodrá přikrývka s typickými černými pruhy. Pohled na zadní stranu legin. Nášivka z červeného flauše je podšita jelenicí. Okraje obšité červeným flaušem a řadou 4a korálků. Dave Manuel Museum, Joseph

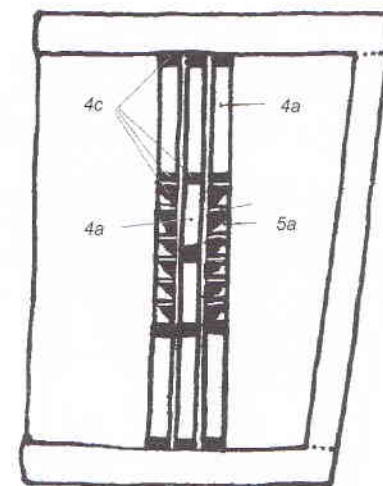
Obr. 7: Cayuse nebo Umatilla. Dolní nášivka červená má korálkový jenom lem, zvláštní vyšívání pruhů po boku s několika pruhy z hranostajících kůžešků sešitých do trubičky. Tmavě modrý flauš. Soukromá sbírka

Legenda barev:

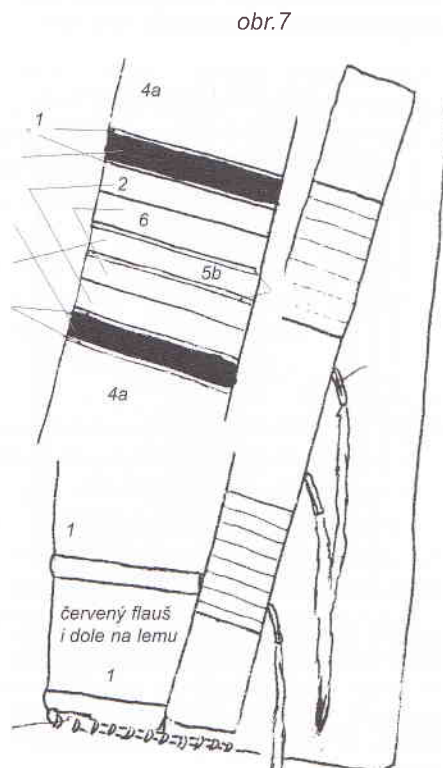
1	bílá
2	žlutá
3	růžová
4a	světlemodrá
4b	středně modrá
4c	tmavomodrá
5a	světlezelená (hrášková)
5b	tmavozelená průsvitná
6	červená „whiteheart“
7	černá
8	zlatá facetovaná

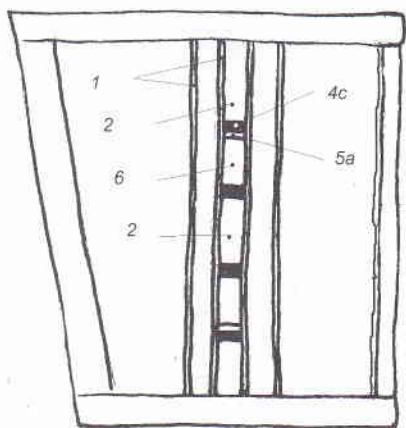

Obr. 4: skupina Vraních náčelníků, 1910. Povšimněte si bočního pruhu u náčelníka uprostřed jménem Vidi ušima a drobných trojúhelníků v rozích plácaček u muže vlevo jménem Drží nepřítel. Foto Gill deLancey

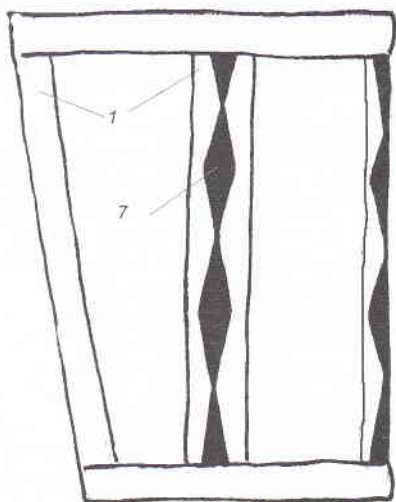

Obr. 6: Černonožci. Leginy z tmavomodré látky, výplň červeným flaušem. Trojpruh je jen vpředu a vzadu. Karl May Museum, Radebeul, Německo

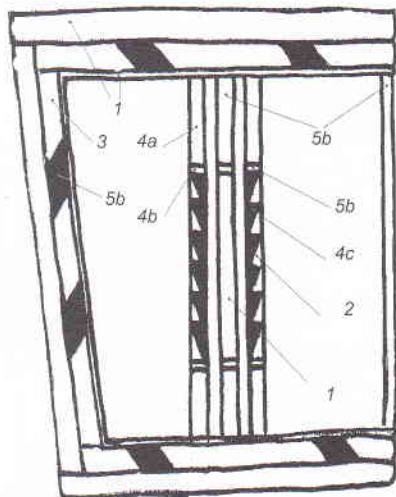

Obr. 8: Vrány, na tmavomodré legině z přikrývky, která má nahoře několik černých pruhů. Výplň černým flaušem. Peabody Museum, Cambridge

Obr. 9: Černonožci. Na kožené legině jen elegantní černobílý vzor. Výplň bez látky, pouze žlutou hlinkou obarvený kožený podklad. American Museum of Natural History, New York

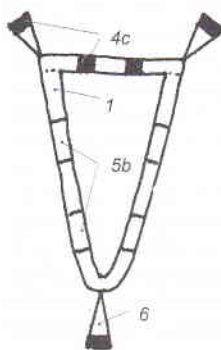
Obr.10: Vrány. Na tmavomodré legině s několika černými pruhy. Na přední straně v místě sešití řemínky tvořícími vzadu třásně ozdobeno kousky hranostajů kožešiny. Výplň nášivky červený flauš. Denver Art Museum, Denver

U některých kožených legin neplatí pravidlo zvláště dodávané nášivky a mohlo se vyšívat přímo na jelenici, tehdy se pak plocha panelu často nevyplňovala flaušem, ale kožený podklad se zažlutil hlinkou (viz obr. 9, 13).

Drobné kmenové rozdíly:

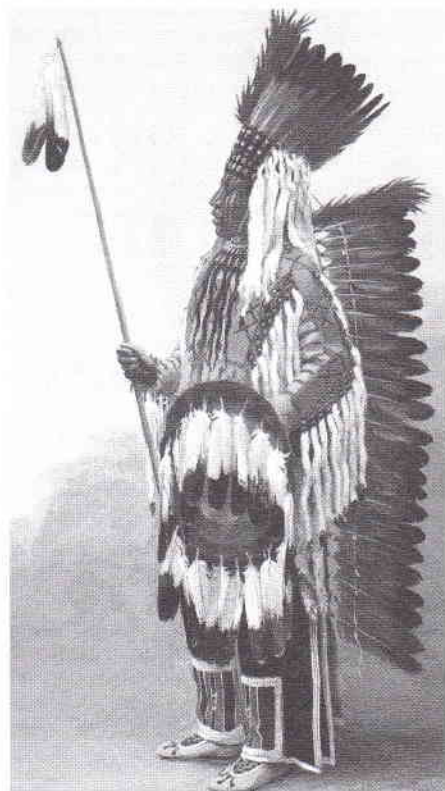
Klasické vzory si jsou dost podobné, navíc se s leginami obchodovalo, vyměňovalo, kradlo, kupovalo, k tomu záznamy v muzeích jsou kolikrát nedostatečné či vysloveně chybné, takže přesné určení kmene původu je často nemožné, nicméně...

Vrány, Plateau, Hidatsové: panely bývaly nižší, větší procento kožených legin. V této oblasti asi panelové leginy vznikly. Typickým doplňkem jsou látkové, korálky obšívané trojúhelníky na zadní straně, údajně „bizoní hlavy“ (viz obr. 11), ty mohou být někdy nahrazeny jinými tvary (viz obr. 5). Výjimečné nejsou dodatečné korálkované pásy na boku vyšívávané vráním stehem a stylem. Na Plateau je patrná větší rozdílnost panelových vzorů a velká míra experimentátorství, u Vran z přelomu století více květinových vzorů. Za-

Obr.11: Vrány. Typický trojúhelník našívávaný zezadu nad výšivku. Výplň červeným flaušem. Leginy kožené, staršího typu s nízkým panelem, který je jen olemován barvami 1, 4c a 5b. Peabody Museum

Obr. 12: Černonožský bojovník, vlastník medvědí medicíny. Leginy tmavomodré, nášivka červená. Okraje trojpruhů 4a, střední pruh 4c a 2+6. Mezi pruhy 1 řada 1. Obr. Bill Holm

jímavé jsou vzory, kde vyšívávané pruhy nejsou svisle, ale šikmo. Někdy se na plácačce do dolního vnějšího rohu vyšívaly malé trojúhelníky (obr. 2,4). Plácačky na boku se někdy vodorovně nastříhaly na asi 10 cm široké pruhy.

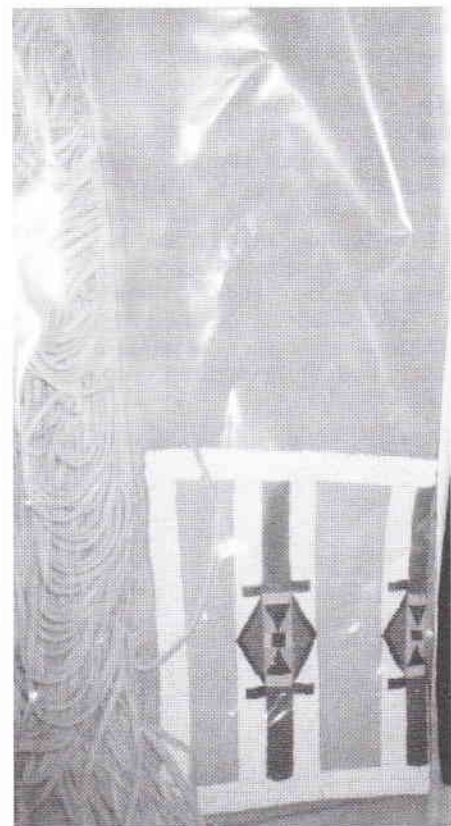
Černonožci, Flatheadové, Sarsiové, Assiniboinové: nejčastěji klasické vzory s třemi trojpruhy, v korálkových lemech občas drobné trojúhelníky a proužky. Mají tendenci k vyšším panelům. Flatheadové (=Ploskobecí) měli typické širší trojpruhy. U Černonožců se také občas objeví výjimečně zadní trojúhelníky.

Šošonové, Bannokové, Utové: podobné Plateau, občas mají neočekávané „atypické“ vzory.

Jiné kmene: Leginy s nášivkou se objevují i u jiných kmenů, většinou mají charakter vráních a černonožských, a často se jednalo o vyměněné, darované či koupené kusy.

Tak, teoretickou průpravu už máte, takže stačí vzít kus deky, trochu flauše, hrst korálků a pustit se do toho!

Honza Křístek – Apač

Obr.13: Nez Perce. Kožené leginy, dole mezi výšivkou jen na žlutě obarvený podklad, bez látky. Lem bílý, na trojpruhu střední pruh 6, boční 1, velké trojúhelníky 5a s 4c okrajem. Vnitřní obdélník se 4c a 2 přesypávacími hodinami na 4a podkladě. Denver Art Museum

V následující Hau Kole se můžete těšit na lenošky používané kmene Šajenu, Siouxů a Kajovů a na návod, jak vyšívát ptačími brky podle prastarých indiánských vzorů.

Hry a hříčky pro malé i velké

Podzim je jako stvořený pro krásné toulání přírodou, všechno hraje barvami, najednou se člověku chce ještě si užít sluníčka a stromů, které budou za pár dní holé. Když se s dětmi chodí, je to často práce pro silné nervy. Aby se vám šlapalo lépe, je tu několik nápadů na lehké zpestření cesty. Protože jde vesměs o jednoduché náměty, nezachováám klasické členění, aby se vešlo víc nápadů:

Hry špionážní, všimací

Kdo první uvidí...., má bod – Hra se hodí, chceme-li, aby šli všichni rychle a pohromadě. Osvědčilo se, když vedoucí hry jde první, nikdo ho nesmí předběhnout. Bodovat lze první viděnou turistickou značku, didaktické je bodovat první viděný druh stromu – smrk, javor, či byliny. Bod může mít každý, kdo první uvidí živočicha – počítají se i hmyzáci. Druhý bod může mít, když nalezený druh správně určí.

Hry, kdy musíte něco získat, nebo se něčeho zbavit

Kdo komukoli během cesty něco sebere, má bod – Děti je třeba upozornit, že jde o cvičení postřehu a hbitosti, pokud se obíraný něčeho všimne, zloděj nesmí svou práci dokončit, má trestný bodík neb jiný postih – třeba deset dřepíků. Na konci časového limitu nebo předem smlouveného úseku cesty spočítáme, jak na tom kdo je, všichni všechno čestně vrátí.

Zahod' nepozorovaně dřívko – Každý si nějak označí malé dřívko, které má během cesty nenápadně zahodit. Pokud ho při zahazování někdo vidí, řekne to a nachytný odhazovač má trestný bod. Najde-li někdo cizí dřívko na zemi, může si ho vzít. Na konci hry počítáme tři body za odhozené, nikým nenalezené dřívko, jeden bod za odhozené, ale někým jiným nalezené, jeden bod má ten, kdo ho našel, a odečteme trestné body za pokusy, při nichž jsme byli načapáni.

Štěnice – Každý obdrží knoflík, kamínek, dřívko, prostě nějakou minivěc (podle délky pochodu klidně i víc), kterou má během cesty podstrčit někomu jinému. Na konci hry počítáme jeden bod za batoh a zavazadla, kam se podařilo věc dát, tři body, pokud se podařilo do oblečení – např. kapsy, kapuce, čepice apod. Lidé sami hlásí, komu kam co dali.

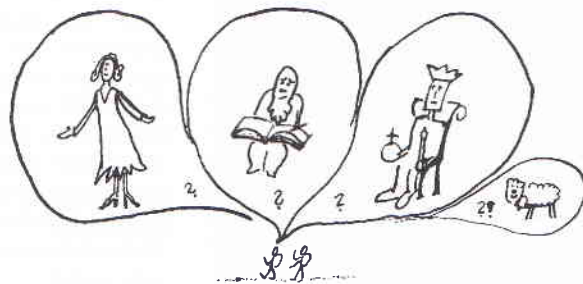
Poklad – Vedoucí jde o něco napřed a trouse po cestě kusy čehosi – např. mapy k pokladu, střepy hrnků několika barev apod. Družstva se snaží získat celou jednu věc. Nalezené kusy mohou samozřejmě vyměňovat s ostatními družstvy.

Hry rozhovorové

Kdo řekne já, má namále – Na určitý úsek cesty domluvíme nějaké zapovězené slovo (slovo já je ideální). Kdo slovo vysloví a někdo jiný si toho všimne, má smůlu a jednoho namále. Kdo má na konci hry nejvíc namálů, je namál. Kdo jich má nejmíň, vyhrál. Na vedoucích hry je donutit děcka mluvit, zapřádat rozhovory, zpívat, nebo jim k tomu přidat řešící úkol. Hrát na já souběžně s hrou, kdo něco uvidí první, je už vyložená vypečenost.

Mluvme řeči básníků až ke kopci Medníku – Každý musí mluvit ve verších – pokud sám neví, hbitě mu pomůže kolega. Tuhle hru většinou nemá cenu hodnotit, jde spíš o legraci.

Co jsem – Klasická hra s lístečky na čele, se dá hrát výborně i při cestě. Na čele má každý lísteček – např. s historickou osobností a otázkami, na něž mu kolega odpovídá jen ano, ne, musí zjistit, koho, že to tam na té hlavě má.

Hry na rychlé přesuny

Přebíhačka – Človíci krácejí v hadu – zástupu, podle množství mohou třeba i ve dvou nebo třech hadech. Poslední v zástupu vždy vyběhne a zaujme místo prvního. V okamžiku, kdy je zařazen do čela, vybíhá poslední a řadí se před něj. A tak dál. Dobré bez batohů, je to vážně o něco rychlejší než prostá chůze.

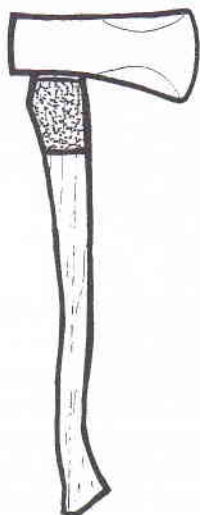
Dobíhačka – Hra tak na půl až kilometr. Lidi vypouštíme po třech vteřinách na cestu. Nejvíce bodů má ten, koho dohnalo nejméně lidí. Vedoucí běží pochopitelně na konci.

Hra na zvědy

Hrajeme na cestách vedoucích nepřehledným terénem. Půlka lidí vyrazí napřed a během času se schová v předem domluvené vzdálenosti od cesty – např. tři kroky. Ostatní vyrážejí po několika minutách a hledají zvědy. Vedoucí jde poslední. Koho dav bez povšimnutí mine, zavolá na vedoucího, ten prozkoumá, zda byla dodržena vzdálenost a zvěd ověřený bodovou slávou se přidá k davu, ale nehledá. V dalším úseku cesty si to lidé vymění. Na konci sečteme body za objevené (1 bod) cizí a neobjevené (3 body) vlastní zvědy.

Kateřina Benešová – Wičanhpi

Sekera

Na oprášování tábornického mobiliáře není nikdy pozdě. A sekera k pobytu v přírodě neoddělitelně patří. A do woodcraftu taky.

Mnohdy mne na táborech napadlo, že je přímo trestuhodné a se Setonovou idejí v přímém rozporu to, jak se český woodcrafter ke svému náradí chová. Řekl bych, jako k nepříteli v zajetí než k příteli a pomocníkovi nejuvěrnějšímu. Vzpomeňte si na sekery s otlučenými a vyviklanými násadami pohozené v trávě, kde vesele rezaví a nabroušené naposledy když byly nové.

Co s tím? Snadná pomoc. Vhodná a kvalifikovaná péče a údržba, jakož i správný a bezpečný způsob používání tohoto základního zálesáckého nástroje by měl být předmětem kvalifikace typu čin, velký čin či mistrovství a vůbec by to nebylo od věci. Vždyť technologické vědomosti jdou ruku v ruce s manuální zručností v jakémkoli oboru.

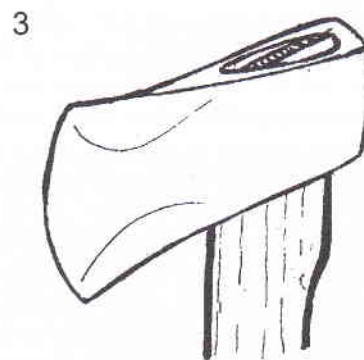
Především vlastnoručně vyrobená násada kvalitně zaklínovaná, z vhodného druhu dřeva a vhodného praktického tvaru je nejvyšší motivací majitele k citlivému vztahu a následně péči o tento nástroj.

Nejvhodnější násada je ze dřeva rostlého, získaného přímo z přírody, nikoli kouspeného v kramě z podřadného a bůhvíjak zpracovaného materiálu. Naše násada už sama svým provedením leccos prozradí o nás samotných. Tak tedy dřevo, nejlépe habr nebo buk a jasan. Kmínek přiměřené dimenze (minimálně 10 cm v průměru, bez velkých suků, malé nevadí) najdeme v lese nejčastěji po prořezávkách lesáků, sbíráme nejlépe v zimě. Štípeme jej ihned po délce napůl; pokud štípnutí a následné opracování sleduje léta, bude topůrko pevnější. Čela kmínku natřeme lepidlem, aby při vysychání nepraskala a nahrubo opracovaný jej dosušíme.

Po úpravě povrchu a nakreslení tvaru topůrka jej vyřízneme a opracováváme pořizem a posléze rašplí, zahladíme cidlinou nebo skelným střepeem, do hladíme jemným smirkovým papírem (obr. 1). Topůrko pak napustíme tenkou vrstvou lněného oleje nebo fermeže. Správná sekera by měla mít horní část oka (zde

se pak zatluoká klínek) asi o 1mm širší rozměr nežli spodní část oka (Tudy se nasazuje topůrko). Účelem tohoto rozšíření směrem nahoru je, že se po nasazení a zatlučení klínu dřevo topůrka v horní části roztáhne natolik, že nebude schopné samo vyklouznout z oka sekery (obr. 2). Topůrko pevně naražené klínujeme v úhlopříčném směru oka nejlépe dřevěným klínem, pro který předem prořízneme pilou drážku (obr. 3). Násada musí nad okrajem otvoru vždy trochu přečnívat.

Vlastní sekera má mít vhodný tvar odpovídající způsobu používání. Je to ten klasický druh sekery s mírně rozšířenou částí k ostří, vzadu rovná ploška na tlučení, otvor oka nejčastěji elipsovité. Váha tak do 1 kg, větší, tzv. pantoky, jsou již na větší polena. Vlastní ostří se má od oka směrem k břítu povlovně zužovat na sílu asi 3-3,5 mm, aby vlastní ostří nevycházel příliš masivní, sekera pak špatně pracuje. Není-li tomu tak, vzniká tzv. sekera – poleno a s tou je nutno ke kováři, aby ji vytáhl, nabrousil a znovu zakalil. Je také dobré obalit vrchní část topůrka v délce asi 10 cm chráničem vyrobeným z tvrdší kůže a přišitým po obvodu.

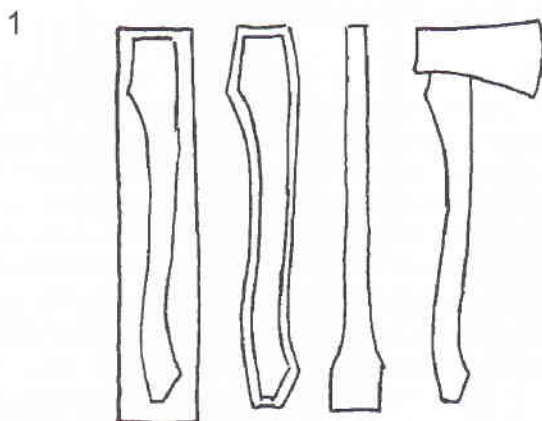

3

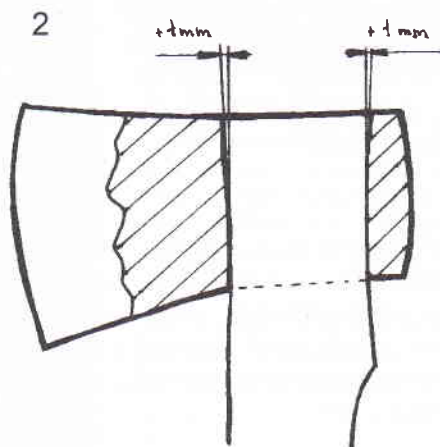
Takto upravená sekera a správně nasazená na kvalitní násadě je váš nejlepší pomocník. Pokud ji ještě občas brouskem naostříte, otřete vlhkost, naolejujete a na ostří nasadíte kožený chránič proti ztupení, jste hodni svého nástroje.

Tolik o náradí, které nám buď zpříjemní naše táboření nebo nám dá v nejrůznější formě „zabrat“. Rozhodně doufáme v to první a přejeme mnoho hezkých chvil v lůně přírody.

Milan Hlásenský – Hombre

1

2

Obal na sekeru

Bez sekery se při našem způsobu táboření neobejdete. To mi asi potvrdíte všichni. Mnozí z vás si plánujete pořídit nějakou tu opravdovou zálesáckou sekeru. Ovšem obstarat si něco kvalitního, to dá hodně shánění a lze při tom utratit i slušnou hromádku peněz. A tak většinou, než k onomu rozhodnému kroku dojde, vozíte s sebou buď nějakou tu sekerkovou stařenku, co se celá zaprášená dlouho povalovala u vás ve sklepech a nebo si v zoufalství těsně před táborem koupíte za relativně levný peníz tu nejobyčejnější sekeru, co mají v nejbližším železářství. Teď už je jen potřeba rychle vyrobit vhodný obal. Většinou se s tím nebudete chtít příliš párat. Piplačku s kvalitním, ale hlavně i s hezky zdobeným obalem, si asi necháte až pro tu vaši vysněnou sekeru. Stačilo by jen něco fakt jednoduchého, ale hlavně spolehlivého. Nechcete dopadnout tak, jako váš kamarád, který si na minulé výpravě díky lajdáckému obalu při balení slušně natrhl karimatku a omotal železo jen do kusu hadru, to je doufám opravdu pod vaši úroveň.

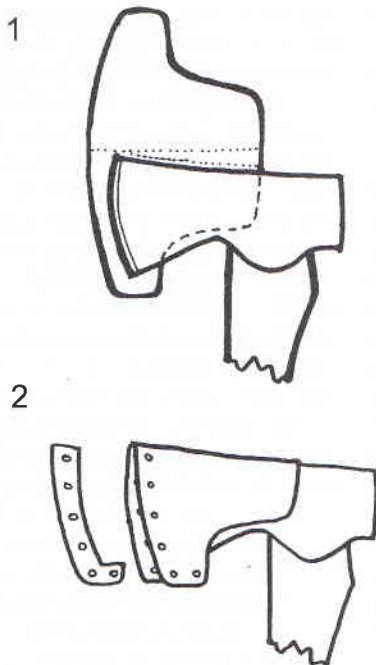
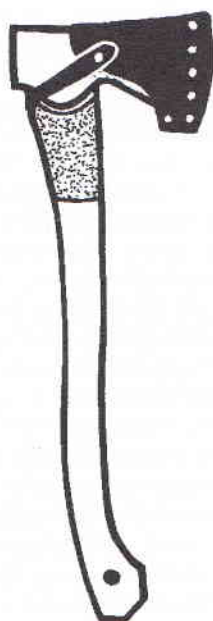
Nabízím vám návod na rychlou výrobu jednoduchého obalu, který je součástí každé sekery od vyhlášené švédské firmy „GRANSFORS BRUCK“. Za ta léta, co je s pár přáteli používáme, osvědčil se jejich obal natolik, že jsem si podobný vyrobil i na další svoji sekeru. Bohužel pro spojení jednotlivých kusů kůže je nejlépe použít sedlářské nýty – cvočky, což zadání orlího pera 301 – Drobné kožené výrobky nepovoluje, ale snad by to někdo nakonec dokázal kvalitně sešít řemínkem, to už záleží na vás.

Jak na to. Potřebujeme na to celkem malý kus tlusté hovězí kůže. Jelenice, vepřovice či dokonce koženka jsou nevhodné, nedrží zvolený tvar a celkem snadno se dá ostřím sekery proříznout. Zvažoval jsem, zda by se hodila nevydělaná hovězí kůže, ale nakonec jsem usoudil, že do sebe ráda bere vlhkost a sekeru by mohla snadno zreznout.

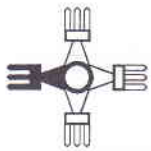
Z tvrdšího papíru si podle obrázku

udělejte stříh, který hned na sekeře vyzkoušejte. Sekera by v obalu měla sedět akorát. Nezapomeňte přidat alespoň 1 cm všude, kde budou umístěny cvočky. Pak obkreslete stříh na kůži a vyřízněte tvar obalu. Do míst, kde se bude obal dotýkat ostří, vložte po přehnutí ještě jeden kus kůže a vše pak s pomocí nýtu spojte dohromady. Nakonec nasadte obal na sekeru a naměřte délku zajišťovacího řemínku, který bude široký 1,5-2 cm. Ten vyřízněte ze zbytku kůže. Z jedné strany jej připevníte k obalu s pomocí nýtu, na druhém konci vyřešíte zapínání s pomocí tzv. "druku". Snad jen pro zajímavost, na krabičce, ve které se prodávají tyto velké kovové patentky, s jejichž pomocí si běžně zapínáme bundu, bylo hezky česky napsáno – Knoflíky pro mechanické připevňování. To je roztomilé, ne?

Petr Vilhelm – Willy

Pár fotografií z Čotokvy od Jiřího Macka – Čiksyky

Sněm Midewiwinu

Sněm midewiwiwské tradice se od tradice „ligové“ podstatně liší. Ačkoli tam najdeme společný základ, její forma je jiná, což je dané ohniveckým systémem Midewiwinu. Nic podobného v Lize neexistuje.

Midewiwin překračuje hranice organizací – některé kmeny jsou členy Ligy lesní moudrosti, některé Junáka, ATOM atd. Jde o společenství, které spojuje myšlenka ohnivectví. Midewiwin byl založen v roce 1982 několika kmeny na základě tradic vytvořených v Neskenonu Ivanem Makáskem – Hiawathou už v šedesátých letech. Při založení společenství byly také formulovány jeho základní myšlenky (táboření v týpi, ohnivectví, plnění orlích per), ve své době převratné. Relativně staré tradice, které se k nim vážou, přetrvaly dodnes.

Ohnivectví v Midewiwinu je třístupňové, šaman vysvětluje nižší posty (v pořadí ohnivec, wagamed, šaman – těch je v současné době devatenáct), přičemž do ohniveckého kurzu je jednotlivce vybírán podle svého založení, směřování a chování. Kmen tak zpravidla mívá více ohnivců (budu toto slovo používat pro jednoduchost pro označení všech tří ohniveckých stupňů); ohnivci vytvářejí Radu orlích per. Ohnivci mají v kmeni na starost udržování a rozvíjení tradic, starost o plnění a udělování orlích per, provádění obřadů a rozvíjení vztahu k duchovním věcem. Ohnivec v midewiwiwském pojetí pracuje hodně s malebností a se symboly; měl by umět symboly vytvářet a vědět, jak se používají. Jako poměrně úzce svázaná mezikmenová pospolitost pořádají ohnivci své vlastní akce anebo stojí u zrodu akcí pro ostatní, dříve mívali významnou výsadu jezdit na cizí sněmy a nechávat si tam udělovat orlí pera.

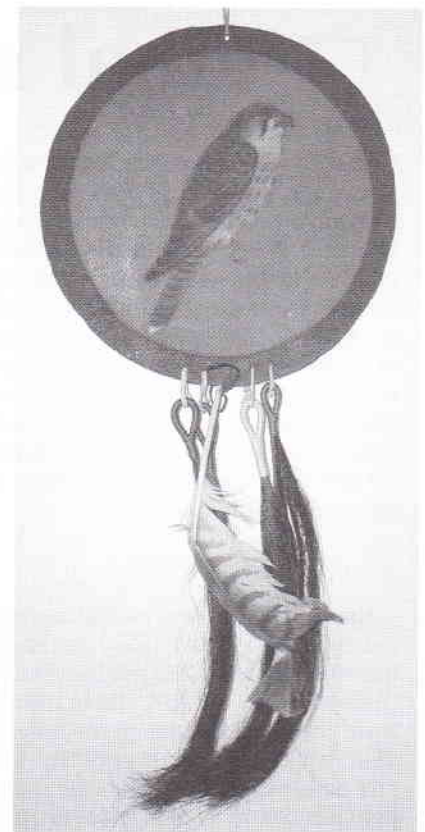
Sněm je nejdůležitější kmenovou událostí i u kmenů Midewiwinu. Je nejen slavností, ale i zážitkem pospolitosti – na jeho přípravě pracuje celý kmen. Sněm se koná většinou venku, v chrámu přírody. Například v Konestoze, pokud byl na sněmu dostatek ohnivců, neměl na sněmoviště před zahájením přístup nikdo jiný než oni. Tak byla posvátnost místa sněmování ještě zdůrazněna. Sněmoviště se přizpůsobuje vždy místu; za nejmávanější stranu se považuje strana jižní. Tam většinou visí kmenové posvátnosti (vlajka kmene, vlajka Ligy, kmenový wampum) a sedí tam obyčejně náčelnictvo kmene. Stejně tak je předem dané, na které straně sedí který klan (rod) a za sebou má své klanové štíty. Velmi pečlivě se připravují pochodně, a to čtyři (oheň Velkého Ducha, je

jejich spojením). Také ten, kdo bude vystupovat na sněmu, je ohnivci předem osloven – zajišťuje se tak hladký průběh sněmu a to, aby při něm mluvilo co nejvíce lidí. Sněm je opravdu vrcholnou událostí a proto všechno musí být připraveno pečlivě. Budování hranice je téměř duchovní akt – odráží čistotu sněmovního ohně. Je snahou, aby z ní nekoukaly žádné větvičky a aby celý prostor byl pečlivě vyčištěný, polena dokonce někdy bývala zbavena kůry. K midewiwiwskému sněmování se také váže obřadní roucho; to si může vyrobit kdokoli, ale málokdy jej nosí člověk, který není ohnivcem. Obřadní roucho tvoří dva pásy látky (jeden vpředu a druhý vzadu, spojené na ramenech a svázané na bocích), zdobené stylizovanými pikto-gramy zobrazujícími osobní poselství člověka a to, co na své cestě dosud dokázal. Jeho výhodou je, že oblečením obřadního roucha člověk ve chvíli změny jakýkoliv oděv ve slavnostní. Zahájení sněmu je okázalým rituálem. Jeden z ohnivců přivádí ostatní z tábo-ra. Považuje se za důležité, aby se oheň zapaloval na vzdálenějším místě (proto se vyrábějí pochodně obalované z vrstev jehličí prokládaných smůlou); pohled na přibližující se světla vyvolává v duši čekajících nezapomenutelné pocity. Na místě přípravného ohně se scházejí ohnivci, kteří budou zapalovat oheň čtyřmi nebo jednou pochodní. Jde o chvíli meditace určenou jen jim – pronáší se ohnivecká modlitba. Pochodně si vyrábějí sami. Oheň se rozdělává čistým způsobem a na vyzvání se přináší do sněmovního kruhu.

Při sněmu kmene midewiwiwské tradice hraje velmi důležitou roli zvuk. Všichni v kruhu sněmoviště očekávají příchod ohně; bubeník za kruhem bubnuje rytmem kroku – pomalý, vážný. Ten doprovází příchod pochodní nesených ohnivci. Za nimi kráčejí ostatní ohnivci, v pořadí podle dosažených hodností. Nosiči pochodní se ve vchodu zastaví a vytvoří světelnou bránu pro ty, kteří jdou za nimi. Šamani a wagamedí, kteří se účastní obřadu, vejdou do kruhu. Bubeníkův virbl předchází vrcholnou událost zahajovacího obřadu.

Ten, kdo vede sněm, začne odříkávat tradiční legendu čtyř směrů vyprávějíci o prvotním sněmu a o tom, jak se mocností ze všech stran scházejí na sněm:

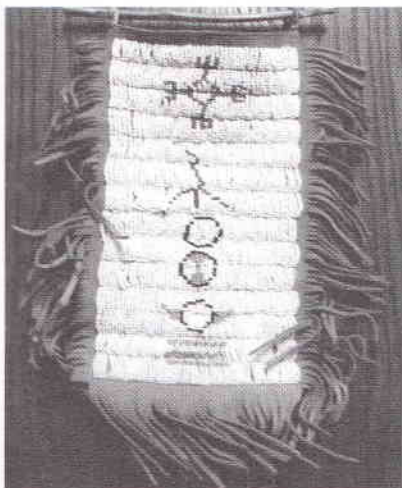
*Má Manitou čtvero synů,
první zve se Kitche-Nodin
pochází ze západních rovin
druhý je Keeway-Din
tot' bílý severu syn*

*třetí Wabani-Nodin sobě říká
přichází, když den se noci zřiká
a čtvrtý Shawani-Nodin z jihu jest
tam dělá Otcí slunci velkou čest!
Kun kun kunwatka!*

Sněm vede nejlépe šaman, pokud v kmeni je. Velmi záleží na tom, jaký je vedoucí sněmu řečník; při obřadech Midewiwinu záleží na dikci a způsobu přednesu. Doprovází jej bubeník rytmem srdce, tedy dvěma krátkými údery za sebou. Výše uvedená legenda je tradiční; někdy je zaměněna jinou (například legenda o květinice anebo zahájení se čtyřmi živly u Tus-silaga anebo legenda o prvním sněmu, kam se sešly národy ze všech stran u Sacagawey).

Ti, kdo nesou pochodně pak přistoupí postupně ze čtyř stran k hranici a osvětlí místo na zemi. Tam určený ohnivec – většinou wagamed – vysype na plochý kámen znamení toho kterého směru takzvaného dakotského kříže větrů: modrou Jiřtenku za západ, bílý šíp za sever, červené planoucí srdce za východ a žluté slunce za jih. Vysypávání těchto symbolů může být přirovnáno k vysypávání mandal v Tibetu, ale vychází spíše z indiánských maleb pískem. Provádí se velmi pečlivě barevnými písky nebo třeba plodinami (mák, kukuřice, rýže, fazole), které nám připomínají dary Země. Rozměr těchto symbolů je vnitřní. Všechny odkazují k zapálení, probuzení, světlu vnitřnímu i vnější-

mu. Ohnivci se v této chvíli neobrací ke čtyřem větrům jako k projevům Boha, ale spíše sami do jisté míry ztělesňují posly, větry samotné, kteří přicházejí zapálit oheň Velkého Ducha. Symboly, které se objevují při zahajování sněmu odkazují k účtě Indiánů ke čtyřem směrům, spíše než woodcrafterskému zákonu. (Kmeny Midewiwinu v Lize lesní moudrosti pak občas zapalují sněmovní oheň i čtyřnásobným zákonem.) Na vyzvání toho, kdo vede sněm, zvednou ohnivci pochodně nahoru, spojí je nad hranicí, pokleknou a zapálí sněmovní hranici. Spojení pochodní v jednu velkou hořící kouli je vrcholem zahajovacího obřadu.

Ve chvíli, kdy oheň hoří, nastává chvíle pro odříkované zpěvy šamanů. Ty odkazují na symboliku jejich kmene anebo na vnitřní prožitky vigílie a kla- nů (ty na sebe navazují a vyprávějí o tom, že klan přišel, aby se zúčastnil sněmu). Následuje i zpěv náčelníka. Do sněmovní hranice pak jeden z ohnivců může obřadně vhodit uhlíky z minulého sněmu. Představují pokračování, trvání společenství, vnitřní oheň, který nese s sebou. Všichni pak společně zpívají tradiční píseň, která se kmen od kmene liší.

Tím končí oficiální zahájení sněmu. Nastává uvolnění a důležitá část sněmu – oznámení, co se přihodilo v kmeni a klanech a zprávy náčelnictva a owačírů (náčelníků rodů). Hned poté se koná přijímání členů do kmene nebo přijímání do Velké lóže, aby lidé mohli už na tomto sněmu hlasovat. Přijímaný je představen a po hlasování (hlasuje se pomocí hlasovacích hůlek – světlá, tmavá) vyzván, aby předstoupil před kmenový wampum, který vyjadřuje krédo kmene. Ten, kdo nováčka připravoval, jej přečte a přijatý dostane dekret, hlasovací hůlky (někde si je

vyrabí sám) a šerpu (v Lize).

Volby, diskuze a Nodintopa (sněmovní hra) se odehrávají před udílením orlích per a titulů, což je nejslavnější část sněmu; pak už se atmosféra nijak neodbourává a následuje jen „chvíle pravdivých slov“ (většinou poděkování a různá jiná poselství).

Nodintopa je velmi důležitá součást sněmu. Její čtyři části se odehrávají mezi ostatním programem, slouží k uvolnění a oživení. Jde o různé drobné hrátky, které se většinou konají uvnitř kruhu, často zaměřené podle jednotlivých světél woodcrafterského zákona a Svitku březové kůry. (První světlo – např. kdo vydrží nohama nejdéle ve vzduchu, kdo nejdéle udrží kámen v předpažení; druhé světlo – jakékoli znalosti; třetí světlo – např. pantomima, atd.) Nodintopa se samozřejmě vyhodnocuje, a to podle klanů po každé části – za vítězství získává klan skalp s omotávkou v barvě světla, který si připevní na štít.

Udílení per a titulů se v Midewiwinu odehrává jinak než v Lize. Orlí pera se na sněmu nediskutují a většinou ani nezmiňují. Tak už se stalo na sezení Rady orlích per. Orlí pera se udílejí úderý udílecími hůlkami (wagamed a výše má svoje) – u dívek přes ruce, u kluků přes záda. Původní rozměr rituálu z klučičího oddílu – důkaz mužnosti a odvahy – se postupně proměnil na udržování síly tradice a přenesl se i na jemnější rovinu. Ohnivci si během obřadu udílecí právo předávají, a tak lze do jisté míry rozhodnout, od koho si své činy nechám udílet. V této chvíli nejsou ani tak podstatná splněná orlí pera, ale to, co a jak říká udílecí o člověku, kterému orlí pera uděluje. Ten totiž mluví o člověku a k němu. Také síla úderů závisí na něm. Zdůrazňuje jimi, jak moc si toho kterého člověka považuje. Na závěr si oba podávají ruce a odbourávají tak jakékoli známky nezávislosti, která by možná mohla vzniknout. Tituly lesní moudrosti udílejí kmeny Midewiwinu stejně jako v Lize lesní moudrosti, a to udílecími hůlkami nebo pasovacím kopím.

Sněm ukončuje modlitba kmene Omaha nebo Večerní píseň. Všichni se drží pevně za ruce v gilwellském kruhu (překříženě); stisk, který běží kolem, dosvědčuje, že jsou všichni pospolu, že se vnímají, že jsou tady a teď. Znaky dakotského kříže se smažou (nezáměrná paralela s ničícím mandaly) a oheň se nechává dohořet. Ohnivci mají právo zůstat na sněmovišti přes noc a střežit oheň.

Sněm Midewiwinu je založen na síle tradice mnohem více než u sněmu „li-

gového“. Na síle tradice, která je košatější a také o to náročnější na udržování, čemuž slouží pevná ohnivcká struktura. Pomáhá lidem naučit se nejprve prožívat silné zážitky čehosi tajemného skrze obřady a ti, pro které to začne být příliš povrchní vnímání, se mohou stát ohnivci a rozvíjet tuto schopnost v rámci struktury Midewiwinu dál. Tradice midewiwinských obřadů tak učí lidi vztahu k duchovním věcem. A o to jde především. Nikoli dogmatická, jediná správná cesta, ale schopnost vztahu a možnost volby jsou důležité.

Literatura

Makásek, I.: Kult ohně. Nákladem vlastním, nedat.

Bláha, J.: Oddílové Wampumy. Tomík, listopad 2001, s. 24.

Popisky k obrázkům

Kmenové posvátnosti kmene Sacagawea. Vlevo: Jeden z rodových štítů. Vpravo: Kmenový wampum.

Sněm...

V roce 1998 jsem začala chodit do kmene a absolvovala svou první klanovou výpravu. Brala jsem kmen a vše kolem něj spíš jako zábavu, hru, legraci než jako nějaké duchovní spojení s přírodou. Je pravda, že v té době mi bylo dvanáct, neměla jsem potřebu nad něčím přemýšlet, hledat „jiný smysl věci“.

V zimě 1998 jsem ve vypůjčených šatech poprvé stála ve sněmovním kruhu a byla jeho součástí. Ve tvářích mých nových přátel se mihotalo světlo ohně a já najednou „byla jiná“.

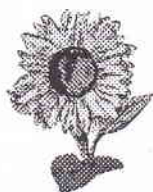
Začala jsem chápat. Pochopila jsem, že kmen pro mne vlastně znamená mnohem víc, než jsem si do teď myslela, že mi nabízí víc, než jsem si doposud brala. Nabízí mi nový život. Žít v přírodě, s přírodou, duchovní život.

Po sněmu jsem se zmrzlá zavrtala do spacáku a ač jsem byla hodně unavená, ještě dlouho jsem nemohla usnout. Přemýšlela jsem. Přemýšlela jsem o sobě, o sněmu, o kmeni.

Za šest měsíců jsem byla na táboře v Hrádku přijata. Vstoupila jsem do kmene. Moc jsem si toho v tu chvíli vážila a vážím si toho do teď.

Dnes vedu jeden klan, jsem ohnivcem a měla jsem tu čest a již několikrát jsem zapalovala sněmovní oheň. Účast na sněmu mě vždycky přiblíží ke kmeni, přiváže mě k němu další pevnou nití. A i když třeba jednou přestanu do kmene chodit, na sněm nikdy nezapomenu.

Kateřina Chvátalová – Škubánek

V zemi PIDIŽVÍKŮ

Ahojky!

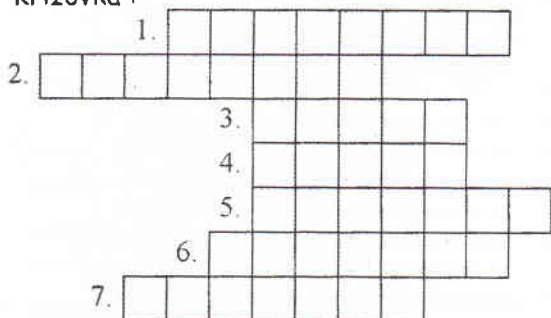
Opět tě vítám mezi nás, miniaturní tvorečky z planety Pidipidi. Minule ti tvůj maličký kamarád Malík slíbil, že ti prozradí recept na přípravu zdejší pochoutky. Už jsem ho několikrát volala, ale on ne a ne přijít :-(.
Jéééééé, podívej se, nějaký vzkaz!

! edáramak johA
 * * * * * (tajenka přirovnání) utenalp an * * * * * (tajenka křížovky) k ynindzárp an ičidor s mesj lejdo
 isačop élpet, énsárk kor ýlec op žitot ej ydaT . metpecer s icindelhop it málisoP
 áj okaj, kat ňopsela, nindzárp is jižu a énsárk es jěM

 k í l a M letiřpidip jůvT

Nemůžeš zprávu rozluštit? Tady je malá nápověda: čti zprava doleva .

Křížovka :

- 1) Bydlela v lese v perníkové chaloupce.
- 2) Manželka pana krále.
- 3) Zlatá * * * * *, pomohla hodnému rybáři, který ji vylovil.
- 4) Je z královského rodu a jeho životním úkolem je zachránit sličnou princeznu.
- 5) Pejsek a * * * * * (kreslené Čapkovy postavičky)
- 6) Bydlel v lese Řáholci. Měl ženu Manku a syna Cipíška.
- 7) Zabloudil s Mařenkou v temném lese.

Popletená přirovnání:

Vyber ze tří možností jak doplnit jednotlivá přirovnání. Písmeno, které je před správnou možností, doplň podle čísel do tabulky. Tak ti vyjde tajenka.

1) Moudrý jako ... O - sysel S - sova T - ryba	2) Černý jako ... K - tráva F - rorýs I - saze	3) Pilný jako ... N - včelka V - sýkorka H - rak	4) Hubený jako ... I - slon G - žížala O - kočkodan
5) Hloupý jako ... S - osel J - kočka F - puma	6) Pomalý jako ... M - orel E - medvěd U - šnek	7) Drzý jako ... N - opice A - kotě B - kůň	

TAJENKA:

1)	2)	3)	4)	5)	6)	7)

A teď už slíbený recept:

(Popros maminku nebo jiného dospělého, ať ti s přípravou pomůže. Jistě vám to spolu půjde lépe a rychleji.)

Na přípravu je potřeba:

- 2 hrnky nastrouhaných ořechů
- 3/4 hrnku moučkového cukru
- 2 lžíce másla
- 1 tabulka čokolády
- 1 bílek

Všechny ingredience pěkně smíchej a vypracuj z nich tuhou hmotu.

Ze vzniklé hmoty vytvaruj kuličky, které nakonec obal v nastrouhaném kokosu a nech minimálně čtyři hodiny v ledničce ztuhnout.

HAMULI PAP (DOBROU CHUŤ)

Katka Chvátalová – Škubánek

CO CHVÍLE, KDY QUONAB S ROLFEM PŘISTAĹI V DIVO-
KÝCH ZÁKUTÁCH JESUPOVY ŘEKY, UPLYNUL NECELÝ
ČTVRTROK. ŽIVOT V DIVOČINĚ BYL NAPIŇAVÝ A PEST-
RÝ. HLAVNÍ DÍL ČASU ZABRALA STAVBA SRUBU, KTERÁ
SE UKÁZALA BÝT NÁROČNĚJŠÍ, NEŽ SI ROLF A
JEHO INDIAŇSKÝ DRUH KDY PŘEDSTAVOVALI.

SRUB VŠAK NEBYLO TO JEDINÉ, CO OBĚMA
MUŽŮM VYPLŇovalo ČAS. ROLF ULOVIL V TĚ
DOBĚ PRVNÍHO JELENA. SKUKUM, JEJICH
ČTYŘNOHÝ PŘÍTEL, ZÁPASIL SE SMRTÍ POTĚ,
CO NENECHAL NA POKOJI JEŽURU A TA MU
JEHO ŠKÁDLENÍ OPLATILA STOVKAMI BODLIN
NA ČUMÁKU A PO CELEM TĚLE. PSÍK SE UZDRA-
VIL, BYŤ V JEDNU CHVÍLI VISEL JEHO ŽIVOT NA
VLÁSKU! KAŽDÝ DEN VYRÁŽELI DO PŘÍRODY, AŤ
NA LOV, NEBO TŘEBA JEN POZOROVAT BOBRY ČI
VYDRY. ROLFOVI STÁLE ČASTĚJI TAKÉ TANULA NA
MYSI SLIČNÁ TVÁŘ ANIČKY, MLADIČKÉ PŘÍTELKYNĚ,
KTEROU SI OBLIBIL BĚHEM POBYTU NA HOLANĎANOVĚ
FARMĚ, A KTERÁ - JAK DOUFAL - NA NĚJ JEDNOU
POČKA... PŘÍRODA JIM UKAZOVALA STŘÍDAVĚ VLIDNOU,
STŘÍDAVĚ DRSDNOU TVÁŘ. ZEJMĚNA JEDNOU...

BOŽE, UTEČOU, NEBO SE TĚ VHRNOU NA MNE?

ROLFOVI SE NASKYTL HRŮZNÝ POHLED... %

O PĀR DNÍ POZDĚJI SE ROLF VRACEL Z POCHŮZKY PODĚL PASTI. ZASLECHL TAJEMNĚ HRDELNÍ ZVUKY, A KDYŽ ZA NIMI ŠEL, UVIDĚL VELETUCET HAVRANŮ, JAK SE STŘÍDAVĚ VZNAŠEJÍ A ZASE KLESAJÍ RYCHLE NA JEDNO MÍSTO V LESE.

KDYŽ TU NÁHLE...
Z LESA SE
OZVAL ŠTĚKOT
A NĚCO MALEHO
A NEPŘÍJEM-
NĚHO SE
ŠILENĚMU
PAROHÁČI ZAH-
RYZLO DO
ZADNÍ NOHY.

PSÍK BOJOVAL ZE
VŠECH SIL, A KDYŽ
KOZDRAŠAL JELENO-
VU NOHU, PŘISÁL
SE MU JAKO
KLÍŠTĚ NA ČENICH.
TO BYLA CHVÍLE
ZACHRANY PRO ROLFA!

